

arxiu del
centre excursionista
de terrassa

quarta època - gener / abril 1981 - N.º 24

SUMARI:

«De la nostra biblioteca i l'absència de lectors».

«Itineraris Romànics del Vallès Occidental (XVIII al XXI)», per Mateu Fusalba i Bosc.

«Els petits avencs de la nostra muntanya (VIII)», per Xavier Badiella i Albert Buil.

«Els amfibis catalans (I)», per Manuel Vives i Noguera.

«La Marxa Beret», —Grup d'Esquí de Fons—, per Jaume Galofre, Manuel Campos, M. Planchat V., i Norbert Castañé.

«Una nova via al Cap del Mono o Punta Monistrol», per J.R. Cano.

«La cova de les Bardisses», per Xavier Badiella.

«Yerupaja Central 6.634 m., cara Oest, directa», per Jordi Anglès.

«El pas de Mont-rebei, tres anys després», per Joan Tort i Donada.

CRÒNICA: Actes i conferències. Assemblea general ordinària del C.E.T. XII Renovació de la Flama de la Llengua Catalana.

Biblioteca: Obres ingressades per donatiu, adquisició i subscripció, i publicacions de l'entitat.

Secció de Ciències Naturals: Assemblea anual reglamentària.

Secció d'Esquí: Crònica.

Secció d'Investigacions Subterrànies: Assemblea anual Reglamentària. La cova del Serrat del Vent. Setmana Santa 1981. «La Delegació de la S.I.S. a Olesa de Montserrat», per Salvador Vives.

PORTADA:

El pas de Mont-rebei, sector central, que separa el Montsec de l'Estall amb el Montsec d'Ares.
Fotografia de Francesc Santamaria i Comellas.

arxiu
del

centre excursionista de terrassa

Adherit a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Esquí
Institució Catalana d'Història Natural

QUARTA ÈPOCA — GENER / ABRIL 1981 — N.º 24

DE LA NOSTRA BIBLIOTECA I L'ABSÈNCIA DE LECTORS

Si mirem les relacions de llibres i revistes que ve publicant el nostre ARXIU, ens adonarem que paulatinament —i més a poc a poc del que volríem— la nostra biblioteca va creixent. Aquesta crescuda, si voleu, no és molt espectacular, però no para.

Entre les compres que fa directament el Centre, els donatius que rebem dels socis i d'autors d'algun llibre que ens en fan ofrena graciosament, ingressem un promedi de trenta a quaranta títols cada any. Ens referim a les dades dels últims quatre anys.

Aquest augment del període que comentem i per temes, ha estat com segueix:

LLIBRES: 129 Distribuïts en 37 d'escalada, muntanya, espeleologia i excursionisme; 68 de literatura i 24 de ciències.

REVISTES: 100 Distribuïdes en 9 de fotografia; 43 de muntanya; 4 ciències i 44 de literatura.

Parlem amb el nostre Arxiver-Bibliotecari i li preguntem: —Com van els lectors, augmenten o disminueixen? I sec, ens contesta: —No vénen, que és molt pitjor.

Però encara insistim: —Si en ve algún, què demana? guies, temes de geografia o literatura?

—Els pocs que vénen, s'interessen per les guies i mapes, per preparar les excursions. El altres llibres, no són consultats.

Això ens fa pensar que l'ambient de la sala de lectura i al mateix temps de tertúlies, no és el més acollidor per rebre a uns lectors atents i que necessiten silenci. Aquesta situació de la biblioteca en el nostre estatge del carre de Sant Pere, ha estat segurament un dels factors que no ha ajudat gens a fomentar l'hàbit de la lectura entre els nostres associats.

La immensa majoria dels nostres títols exposats a les prestatgeries, com sabeu, són de temàtica muntanyenca, però també hi tenim les publicacions de la FUNDACIÓ BERNT METGE, d'escriptors grecs i llatins; la col·lecció ELS NOSTRES CLÀSSICS, de la Barcino; molts volums d'obres de literatura catalana i versions al català d'escriptors de reconeguda vàlua, anglesos, francesos, russos, etc., publicats per la BIBLIOTECA LITERARIA, de l'Editorial Catalònia; altres de la SELECTA; de l'ABADIA DE MONTSERRAT; els volums del Centre Excursionista de Catalunya, des de l'any 1912 fins als nostres dies, recopilació dels seus Butlletins; la col·lecció dels nostres ARXIUS i Butlletins; totes les publicacions terrassenques i un llarg etcètera.

Tot aquest material, és doncs, ben interessant. Ara que tenim la imminència del trasllat de la nostra entitat al local del Raval de Montserrat —quan sortirà a la llum aquest ARXIU, ja hi estarem instal·lats— pensem que el nou saló biblioteca, que allí hi tindrem, convidarà a la lectura més recollida i atenta. Valdrà la pena, doncs, de fer-hi estada ben sovint. Tenim l'esperança que els lectors augmentaran i la nova sala es veurà molt concorreguda.

ITINERARIS ROMÀNICS DEL VALLÈS OCCIDENTAL

Per Mateu FUSALBA I BOSCH

XVIII

LA TORRE DE MOSSÈN DOMS, SANT JULIÀ D'ALTURA, CASA I RIERA DE RIBATALLADA, VALL DEL RIU RIPOLL, CAN MESSEGUER (RESTES DE L'ESGLÉSIA ROMÀNICA DE SANT MARTÍ), SANT ESTEVE DEL CASTELLAR VELL, TORRENT MITGER I SOT DEL LLOP, CASTELL DE CASTELLAR, PONT MEDIEVAL SOBRE EL RIPOLL, CASTELLAR DEL VALLÈS.

El diumenge dia 4 de Gener, s'efectuà aquesta travessa, la qual permet conèixer un dels més insòlits i sorprenents racons de les nostres immediates rodalies. El recorregut mostra uns paisatges de veritable i inusitada grandiositat, d'extraordinària bellesa, verament inconeguda en els nostres dies.

En el seu recorregut, és pot admirar la bonica església i antiga parròquia rural de Sant Julià d'Altura, les migrades i malaguanyades restes de l'antiquíssima capella romànica de Sant Martí, dins les dependències agrícoles de la casa de Can Messeguer, la qual, serva també, uns dispersats i interessants elements gòtics, així com les restes de l'església de Sant Esteve del Castellar Vell, notable conjunt romànic del segle XI, actualment en període d'excavació, consolidació, i potser, restauració. També es pot visitar el senyorial castell gòtic de Castellar (també conegut com de Clasquerí), situat dins un marc de senyorívola i evocadora harmonia paisatgística i arquitectònica. Cal remarcar el seu famós pati d'armes, una de les mostres antològiques del gòtic civil català.

Aquest itinerari matinal, coincidí amb la tradicional excursió de caire nadalenc, amb la visita als renomats conjunts de «Pessebres» artístics i populars, que anyalment tenen efecte a la veïna localitat de Castellar del Vallès, per les festes de Nadal a la Candelera, dins el recinte de l'església de la Verge de Montserrat.

XIX

BARRI DE TORRE ROMEU (SABADELL), MASIA DE CÀ L'HEREU, CAN LLETGET, TORRENTERA DEL QUER, CAN FERRAN (RUÏNES), SANTIGA.

Aquesta excursió matinal, es celebrà el diumenge dia 25 de Gener d'enguany i reuní a vint-i-dos consocis i simpatitzants habituals a aquests recorreguts itineraris.

Deixada la isolada aglomeració de vivendes que formen la barriada de Torre Romeu, vers la part nord de Sabadell, característic i deplorable barri-dormitori, situat al lloc

dels planells sobre la depressió del curs del riu Ripoll i la vorera oposada de Sabadell, es davalla a la vall del torrent del Quer, en el curs del qual, i no obstant la seva tan propera concentració humana que s'hi atansa inexorablement, mostra encara les gales naturals que altres temps dissortadament passats (per l'aspecte humà, paisatgístic i ecològic), feren famoses i lloades les nostres contrades vallesanes. Aquesta xamosa i pintoresca vall, de nombrosos i amables conreus, boniques masies i clapejada de bosc i d'espesses arbredes, dins les bucòliques clotades dels seus torrents i rierols, mena al pintoresc poblet rural i casolà de Santiga, renomemat lloc de clàssic peregrinatge habitual dels pintors de la comarca, per la fama del seu pintoresquisme, que ofrena el seu conjunt urbà i contorns de vera atracció pictòrica i admirativa.

La seva església, actualment adulterada, transformada i pitjor conservada; en el seu interior i part del campanar, hom hi pot copsar la bellesa senzilla i rústega de la seva primitiva edificació romànica dels segles XI i XII. Aquest monument, guarda una de les més famoses imatges romàniques de la Verge Maria, de molta fama i virtuts miracleres, abans de la seva desaparició, esdevinguda l'any 1936 (l'actual és còpia de la primitiva). Aquesta venerada imatge es considerava una de les més antigues de Catalunya, cosa que el fervor popular ha perpetuat amb la divulgada dita:

«Qui va a Montserrat
i no passa per Santiga,
deixa la mare
per a veure la filla:
La filla és rica
i la mare és pobra.»

Durant la visita a aquesta església, tinguérem el goig i a l'ensems dolor, al coincidir amb la darrera jornada de la seva estança, dels seus guardians i ermitans Srs. Melitó Puig i Quimeta Guarch, qui cuidaren i vetllaren l'església, des de l'any 1920. Amb dolor i recança han deixat lloc i tasca a causa de l'edat i de la malmesa salut, aquesta abnegada i meritòria parella.

Aquesta petita travessa, suposa una hora de camí fàcil per un molt placèvol i agradós recorregut.

XX

TERRASSA (Plaça de Baltasar Ragon), VISTA ALEGRE, carena de LES MARTINES, CAN ROIG, capella i ermitatge de SANT MUÇ, RUBÍ i la seva església romànica de SANT PERE.

El diumenge dia 15 de Febrer i amb una nombrosa concurrència de caminants, s'efectuà aquest vintè itinerari romànic, el qual, verament recomanem per a una digna coneixença, a tots els terrassencs sensibles envers la malaguanyada bellesa dels nostres contorns, abans que la imparabile i total destrucció anàrquica i incontrolada del nostre paisatge

amb la seva precipitada agonia, anul·li la riquesa vegetal, hidrològica, morfològica i racial d'aquests nostres entranyables i estimats contorns.

Aquest recorregut per la petita i oblidada zona gairebé inconeguda i menys valorada pels actuals caminaires de la nostra comarca, permet conèixer, ultra el complicat desordre geològic de la Serra de Les Martines, amb les seves múltiples valletes, no fa gaire temps encara, en estat quasi selvàtic i cobertes d'exuberant i admirable vegetació forestal, permet gaudir de la visita a l'ermitatge dedicat a Sant Muç, siutat en una molt pintoresca vall tributària de la Riera de Rubí i envoltada d'arbres centenaris, sortosament conservats fins a la data. Aquest romàntic i evocador ermitatge, que guarda una venerada imatge del sant màrtir bizantí i que data del 1307, gaudí fins als nostres més propers avantpassats, d'un especial fervor popular, encara avui dia, emotivament comprovable..

Finalitzà aquesta petita excursió a RUBÍ, on es pogué admirar la bella façana penitina de l'església parroquial de Sant Pere, del més pur estil romànic, molt dignament cuidada i emmarcada dins un plàcid i suggerent racó ambiental ciutadà.

Aquest present itinerari, suposa unes tres hores de fàcil, agradable i alliçonadora caminada. Recomanable per a una matinal de tardor o d'hivern.

XXI

SANTA PERPÈTUA DE MOGODA, camí vell de Polinyà, POLINYÀ, Coll i carener de la PEDRA SANTA, Coll de can FAIXERA, SENTMENAT.

Es va variar el dia primerament anunciat, a causa de la pluja, i s'efectuà aquest itinerari el diumenge dia 5 d'Abril. Un bon nombre de consocis realitzaren aquest tan bell com variat recorregut per les carenes extremes de la part oriental de la nostra comarca vallesana, la qual ens oferí els seus bells paisatges, per ara supervivents del vandalisme destructiu, sobretot entre Polinyà i Sentmenat. Paisatge clàssic de conreus i de boscúria, amalgamat en grata i deliciosa harmonia camperola, agençada en aquesta època oportuna i única de l'any, per la sobtada erupció primaverenca, que ens permeté fruitir d'un molt harmoniós paisatge frescal, verdejant i de florides i perfumades perspectives.

Aquesta modesta caminada, permeté visitar l'església parroquial de Santa Perpètua de Mogoda, que actualment es troba, en bona part, oculta per unes construccions paràsites. S'hi pot admirar un bonic campanar del primeríssim període romànic, així com el seu notable absis tribulat i coronat per un interessant cimborí. La seva nau del segle XII, resta molt transformada per culpa d'obres posteriors.

També es pogué visitar l'església de Sant Martí de Polinyà, actualment en període interromput de reconstrucció. És d'una sola, esbelta i escapçada nau, amb un bellíssim absis agençat amb notables arquacions llombardes. La fama d'aquest temple es deu a les seves pintures murals romàniques que l'embellien i que avui es poden contemplar convenientment traslladades, al Museu d'Art de Catalunya i al Museu Diocesà de Barcelona. Una petita part d'aquests frescos murals i en molt deplorable estat de conservació, es

poden veure encara en les malmeses parets interiors d'aquest tan interessant com malaguanyat monument.

Acabà aquesta travessa després d'una caminada plaent i admirativa per dins de les boniques carenes boscoses de La Pedra Santa a Sentmenat. En aquesta població tenim la possibilitat d'admirar-hi l'afuat i elegant campanar, únic vestigi que existeix actualment de l'església romànica dels segles X i XI erigida sota l'advocació de Sant Menna i que s'esfondrà totalment ara fa uns dos cents anys i escaig. Tocant a aquesta simpàtica població i en un lloc verament agradós de panoràmiques agràries i muntanyenques, s'hi troba bellament situat el característic castell gòtic dels Sentmenat.

ELS PETITS AVENCS DE LA NOSTRA MUNTANYA (VIII)

Per Xavier BADIELLA i NOGUERA i Albert BUIL i LEONART

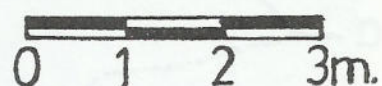
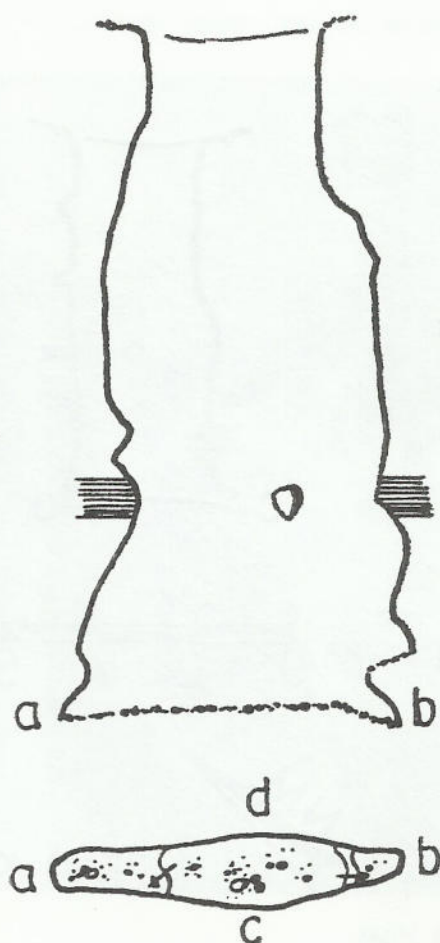
Segur que molts dels que freqüenten Sant Llorenç han fet la típica excursió de l'Alzina del Sallari a Sant Vicenç de Castellet, passant pel Paller de tot l'Any, Sant Jaume de Vallhonestà, etc. Més d'una vegada hem vist un avenc al costat mateix del camí, mentre fèiem aquesta excursió o només seguint el «camí ral». És, doncs, d'aquest avenc: «L'Avenc del camí Ral» del què parlarem en aquest treball.

Va ser fent aquesta típica excursió quan se'ns despertà la curiositat per aquest avenc. Molt de temps després, ens decidírem a fer-ne la seva exploració. Desgrimpàrem ajudats

AVENC del CAMI RAL

Serra de L'Obac

top: albert. buil , xavi. badiella

25-9-1980

per una corda i empotrant-nos entre les parets cobertes de molsa. El mateix dia, vam pensar en explorar també «l'Avenc de la Pola». Per tal d'arribar-hi, creuàrem des del «camí ral» el torrent «de la cansalada» i seguint per entre un sota bosc espès arribàrem al «quarto de reixa»; d'allí faríem camí cap a l'avenc.

AVENC DEL CAMÍ RAL

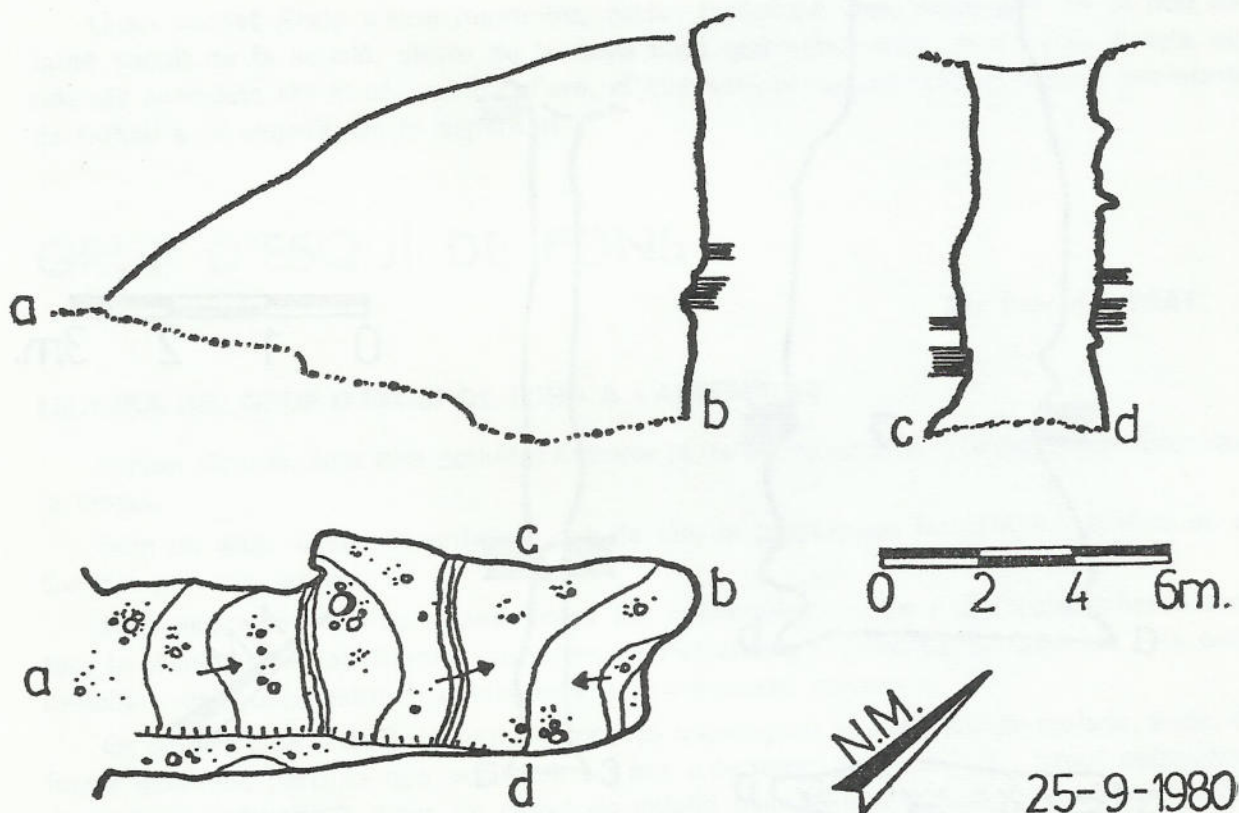
Situació: Seguint pel «camí ral», passat ja el «Paller de tot l'Any», trobarem l'avenc al costat esquerra del camí, uns minuts abans d'arribar als Hostalets del Daví.

Descripció: La boca el·líptica, de 1'8 per 0'45 m., dona pas a un pou de 7 m. ben a prop de la boca, el pou s'eixampla una mica, a pocs metres de terra, el pou s'estreny per un estrat de sorrenques, on es troba un «topi» encaixat, el terra de l'avenc està cobert per detritus vegetals procedents de l'exterior.

AVENC de la POLA

Serra de L'Obac

top: albert. buil , xavi. badiella

Espeleogènesi: Cavitat estructurada sobre una diaclasi N 60 W, S 60 O. de formació inversa, tallada a pocs metres de terra per un estrat de sorrenques, en un costat de la planta on aquesta fa una petita rampa és per on es perd l'aigua que ja gairebé no circula en aquest avenc, sols en èpoques de fortes pluges actua com a petit recollector. La boca està oberta a l'exterior per un estrat de sorrenques que trobem en el llavi superior de l'avenc.

AVENC DE LA POLA

Situació: Baixant del «quarto de reixa» pel llom que porta al torrent «de la cansalada», seguirem pel camí que va pel mig del carener, fins que aquest es subdivideix; és en aquest punt, on el camí pren el costat dret i pocs metres després de la partió de carenes, trobarem l'avenc al costat esquerra de la carena sota mateix del camí.

Descripció: La boca se'ns presenta molt inclinada, de tal manera que per un costat és un pou de 8 m. i a l'altre extrem es pot entrar caminant. La planta de l'avenc té 12 m. de llarg i 3'5 m. d'ample. Si penetrem pel llavi inferior, seguirem una rampa que ens porta davant del llavi superior, en un costat, per la banda NW., les parets del pou formen una petita balma.

Espeleogènesi: Cavitat oberta deguda a una falla que podem clarament observar per la diferent posició dels estrats de sorrenques. L'aigua ha aprofitat aquest moviment del terreny per a filtrar-se per la falla, eixamplant la fractura que la falla havia deixat. El curs de l'aigua es filtrava per l'avenc i seguia torrent avall formant la bifurcació de carenes que citem en la localització.

ELS AMFIBIS CATALANS - I

Per Manuel VIVES i NOGUERA

Aquesta classe d'animals que tots hem pogut contemplar més d'una vegada, han estat i són encara rebutjats i despreciats de manera injusta i totalment desmesurada.

Sens dubte l'aspecte d'un gripau o una salamandra, així a primer cop d'ull, no és gaire agradable, però tampoc és tan horrible ni ferotge com per rebre un cop de garrot o una trepitjada. La repugnància de la gent envers aquests inofensius animals és ben manitesta.

Per aquest motiu voldríem parlar una mica d'ells, donant a conèixer la desapercebuda vida que porten.

En primer lloc recordarem que darrerament ha estat aprovada una llei que protegeix totalment a tots els amfibis i rèptils de l'estat espanyol.

Aquests animals depenen de l'aigua per a poder realitzar el seu cicle vital. És a dir, que en alguna de les seves etapes de la vida necessiten l'aigua com a medi.

Els grups més propers als amfibis són els peixos i el rèptils, dels que se'n diferencien notablement. El caràcter més aparent són les escates, protectores de la pell que aquests no presenten. Malgrat tot, els científics situen la **Clase Amphibia** entre la **Clase Reptilia** i la **Clase Osteictia** o peixos ossis.

Els amfibis experimenten una etapa que s'anomena metamorfosi i que conjuntament amb l'etapa de l'ou, els hi és imprescindible l'aigua. La metamorfosi és el pas de l'estat larvari (des de que eclosiona l'ou) fins a l'estat juvenil (o adult no reproductor); aquesta etapa, tal com hem dit abans, l'efectuen sempre dins de l'aigua.

Els ous són sense closca o membrana dura que els protegeixi de la dessecació i del medi sòlid, per això normalment són dipositats a l'aigua per la seva eclosió. Cal remarcar, però, que algunes espècies són ovovíperes.

Per aquest tipus de vida tenen adoptats diversos sistemes de respiració: Branquial, pulmonar, cutània (per mitjà de la pell) i bucofaríngea que van apareixent segons l'estat en què es troba l'animal.

La pell, a part de servir a la respiració, presenta tot un sistema glandular que la manté sempre humida, impeding-ne el seu dessecament. A vegades, en algunes espècies, trobem també glàndules que secreten substàncies tòxiques de caràcter repulsiu. Aquest verí d'actitud passiva o defensiva i no pas agressiu com a vegades s'argumenta en contra d'aquests animals.

Es molt característic del grup la presència de la línia lateral que és un aparell de funció sensitiva típic dels animals aquàtics, els hi serveix principalment per a mantenir l'equilibri dins de l'aigua.

També es pot parlar d'una sèrie de característiques de caire reproductor-territorial.

L'ornamentació que és molt freqüent en l'època reproductora, es caracteritza en què els colors de la pell d'algunes espècies poden canviar i es presenten molt més vius i contrastats, acompanyats de crestes dorsals i caudals sobretot en els mascles.

El significat d'aquest aconeteixement és doble, doncs tant serveix per atreure a la femella com per assenyalar a tots els mascles propers o possibles competidors, que aquell és el seu territori.

El mateix succeeix amb el cant, pot ser la característica més coneguda per tothom.

Valdria la pena esmentar aquí que és també propi dels amfibis que algunes espècies presentin caràcters larvaris en l'estat adult i d'altres la possibilitat de reproducció en l'estat larvari. Aquest últim és el cas del *Proteus anginus*, amfibi cavernícola de lugoslàvia.

En resum, la vida dels amfibis comença amb l'eclosió de l'ou dins de l'aigua i apareix una larva totalment adaptada i lligada al medi aquàtic, amb respiració branquial i dispositius de natació, que successivament va deixant el medi aquàtic, fins que l'abandona o se'n deslliga, segons les espècies, arribant així a l'estat adult en el que s'aparellarà i per tant, tornarà necessàriament al seu primitiu medi, l'aigua.

Hem vist, més o menys, com són els amfibis; passem a veure quines espècies formen aquesta classe. Degut a l'extensió del grup, parlarem únicament de les espècies que viuen a Catalunya, i en aquest primer treball, sols d'un Ordre.

La Classe Amphibia està subdividida en tres Ordres, sols dos estan representats a les nostres terres. Els Caudata i els Salientia.

Els darrers són els que componen el grup de les granotes, gripaus, reinetes..., i que es caracteritza per tenir el cos curt i arrodonit, amb els membres posteriors llargs i la cua sols és present a l'estat larvari.

Els Caudata, és el grup de les salamandres i tritons; es diferencia de l'anterior perquè sempre tenen cua i el seu cos és allargat. Als Països Catalans hi viuen els següents: *Salamandra*, *salamandra*, *Euproctus asper*, *Triturus helveticus*, *Triturus marmoratus* i el *Pleurodeles walt*. Els diferenciem de la següent manera:

- A — Cua de secció cilíndrica ... .. *Salamandra salamandra*.
- A' — Cua de secció aplanada ... .. B.
- B — Costats amb una filera de bonys que corresponen a les costelles ... .. *Pleurodeles walt*.
- B' — Costats sense bonys, llisos ... .. C.
- C — Cap molt pla i sense cresta dorsal ... .. *Euproctus asper*.
- C' — Cap normal, adults amb cresta dorsal molt aparent els mascles ... .. D.
- D — Costats reticulats de negre sobre verd, ventre amb petites taques clares ... .. *Triturus marmoratus*.
- D' — Costats mai verds, ventre clar, ulls travessats per una banda negra ... .. *Triturus helveticus*.

La *Salamandra salamandra* L. 1758, coneguda com a Salamandra o Salamandriga, és l'espècie més abundant. Medeix entre 180 i 230 mm. És de color negre amb taques grogues i de pell llisa, amb porus glandulars. Els ulls grossos amb l'iris de color fosc. El cap aplanat amb la punta arrodonida. El costat del cap i darrera dels ulls té unes glàndules que s'anomenen paròtides que secreten una substància tòxica. És potser, l'espècie menys aquàtica, s'aparella a terra, però la femella diposita les cries dins de l'aigua. La podem trobar gairebé a totes les nostres muntanyes que tinguin un cert grau d'humitat. Al massís de Sant Llorenç, és molt freqüent trobar-la dins de les cavitats, en les que penetra cercant l'humitat i les condicions favorables per passar l'hivernada. Fins ara era molt freqüent a les Piques de Sta. Agnès i a la Font Freda, en les que cada any hi criava. La dita de que les salamandres netegen l'aigua no és certa, però no li falta raó, doncs cerquen aigües molt pures i netes per a criar.

El *Pleurodeles walt* Mich 1830. Espècie molt aquàtica que trobem en llocs i rius de corrents lentes. Medeix de 170 a 300 mm. Color que va des del verd oliva fins al gris groguenc, amb taques negres irregulars. Als costats presenta uns bonys de color taronja que corresponen a l'extrem de les costelles. La cua, per sota és de color groguenc o taronjat. S'alimenta de petits animallets aquàtics i no té necessitat de sortir de l'aigua, ja que tot el seu cicle vital es realitza en aquest medi: eclosió, creixement i reproducció. Viu a la meitat sud de la península. Té un comportament molt característic en el moment que se'l sorprèn, es comença a inflar, expandint les costelles i augmentant aparentment el seu tamany.

L'*Euproctus asper* Duy. 1852. Anomenat tritó pirinenc. És de color marró fosc o gris amb taques grogues que a vegades s'ajunten a l'esquena formant una banda vertebral. Per sota és de color groc o taronja amb taques negres. Medeix entre 100 i 160 mm. Viu exclusivament en aigües d'alta muntanya, molt pures i oxigenades, en les que s'aparella, amb un comportament molt peculiar que pot durar unes quatre hores. Fins ara era endèmic del Pirineu, darrerament s'ha pogut comprovar la seva presència al Montseny. Hiverna fora de l'aigua enterrant-se profundament.

El *Triturus marmoratus* Latr. 1800. Conegut com a tritó verd. És el tritó més comú de tots. De color verd amb taques negres que formen una banda a cada costat. El mascle presenta una cresta amb taques verdes, negres i blanques. La femella no presenta cresta, però té una línia vertebral de color taronja. Medeix uns 160 mm. Els adults abandonen l'aigua després de la reproducció i menen una vida nocturna. Es troba gairebé a tota la península; s'ha trobat darrerament a algunes cavitats de Sant Llorenç del Munt.

El *Triturus helveticus* Raz. 1789. És de color marró amb taques negres; al costat del cap hi té una banda negra que li travessa l'ull. Els membres i la cresta dorsal són foscos, les potes posteriors del mascle tenen una membrana interdigital.

El final de la cua del mascle té un petit filament. És el més petit dels nostres tritons; mideix de 60 a 76 mm. Viu a les zones d'alta muntanya, arribant a cotes baixes si el clima és prou humit.

Fins aquí donem per acabada la primera part d'aquest treball, de coneixement dels amfibis catalans.

LA MARXA BERET

GRUP D'ESQUÍ DE FONTS

Organitzada per la Federació Catalana d'Esquí, és una prova d'esquí de fons amb la pretensió de que esdevingui popular i multitudinària, a l'estil de les que es celebren a Itàlia, Finlàndia, Suïssa, Suècia, i altres països, amb milers de participants de desiguals coneixements i condicions.

Perquè creiem convenient que els nostres associats se'n facin idea del que és aquesta poc coneguda modalitat d'esquí, i la Marxa, i així conscienciar-los per engruixir la participació en anys venidors, hem demanat la impressió que els ha merescut la III Marxa Beret celebrada el passat 20 de gener del 1980, a coneguts consocis nostres, bons muntanyencs, que hi participaren en l'organització, tenint al seu càrrec els controls situats a Montgarri i Final del Pla de Beret.

Jaume GALOFRE, ens diu:

La muntanya, haig de dir que l'he practicada i gaudida en totes les seves modalitats, com són l'acampada, excursionisme, escalada, alta muntanya, esquí, esquí de muntanya, i també d'una forma molt limitada l'espeleologia; però, hi ha una modalitat en la que, no obstant i conèixer-la ben de prop, no l'havia portat mai a terme, com és l'esquí de fons.

Bé, doncs amb motiu de la celebració de la II Marxa Beret a Baqueira, vaig anar a fer de control junt amb una sèrie de companys del nostre Centre, a Montgarri, el lloc més llunyà del recorregut de la cursa, i aprofitant aquesta circumstància, el meu bon amic Salvador Prat em pregà diverses vegades —per la meva poca predisposició d'agafar la ploma i omplir unes quartilles—, donés la meva impressió sobre l'esquí de fons.

Haig de dir que l'esquí de fons obre un camp immens a una sèrie de persones afectades a la muntanya i que a l'hivern, per una sèrie de circumstàncies, no gosen anar-hi. El ràpid i fàcil maniobrar d'aquests lleugers esquís, tant per pujada, pla o baixada, com la ràpida facilitat de poder esquiar sense grans esforços per aprendre'n, fa que sigui un mitjà que a mesura que es pugui anar fent conèixer, tindrà una acceptació que en temps no molt llunyà, aquesta especialitat se li haurà de donar el lloc que li correspongui dintre del muntanyisme.

Manuel CAMPOS, ens diu:

Mai no m'havia posat uns esquís de fons.

Va ésser una nova experiència que com a tal, resultà força agradable, doncs encara que és diferent de tècnica a l'esquí de muntanya, et dona la satisfacció no tan sols d'aconseguir grans ascensions i descensos, sí també gaudir de la muntanya d'hivern, dintre d'unes possibilitats a l'abast de tothom.

No obstant, i tal com he dit, de no haver practicat aquest tipus d'esquí, no va resultar gens difícil. Una vegada equipats i situats al Pla de Beret, l'anada fins a Montgarri, va ésser un passeig d'allò més interessant, ja que per aquest sistema de recórrer la muntanya, pots gaudir amb detall de tot allò que t'envolta i arribar a llocs que amb neu i a peu, resultaria molt penós.

En quan a la modalitat de competició i mentre érem al Control de Montgarri, vaig poder constatar que com tots els esports de competició es necessita una tècnica i una preparació especial, que és veritablement dura la lluita i l'esforç per aconseguir un bon lloc, si bé per altra banda, vaig observar que hi prenen part en aquesta Marxa, tota mena de persones que dintre la seva categoria, posaven tot l'afany i voluntat que es necessita per prendre part en aquesta Cursa; des de jovent fins a veterans, incluint-hi la tercera edat, i tant homes com dones.

Amb això i el magnífic temps que ens acompanyà, van fer que el Pla de Baret i Montgarri ens fessin gaudir dels seus meravellosos paratges d'hivern i així m'animaren a seguir practicant aquesta modalitat d'anar a la muntanya quan és coberta de neu.

Manuel PLANCHAT V., ens diu:

D'un bell joc realitzat dins el marc incomparable de la muntanya, podria ésser el qualificatiu adient per a referir-nos a la «III Marxa Beret 50». Definició que per extensió podríem aplicar a d'altres proves similars insertes dins l'anomenat esquí de fons.

No és un joc purament de muntanya encara que els seus practicants en immensa majoria hagin sorgit d'entre la gran família excursionista.

Voldria creure que per aquests esforçats esportistes, l'incentiu que genera tota competició no té prioritat respecte a la significació espiritual que envolta el camp de joc que els acull.

Es evident que tota manifestació multitudinària no encaixa amb el fi i objecte del muntanyisme. El divorci entre els que viuen i senten la muntanya i els que la petgen sense veure-la, existeix.

No per això deu despreciar-se aquest tipus d'activitat que resulta d'una bellesa plàstica incomparable enriquida per variat cromatisme. Sense oblidar que l'ambient humà que impera entre els nombrosos concurrents, està molt lluny del què prevaleix dins del que genèricament es coneix com a món de l'esport.

Per a mi, l'estada a Montgarri, sota l'esguard de la fina agulla del seu campanar, encara que amb un fred molt intens, fou suficient per a que serví un bon record de l'experiència viscuda. Confio repetir-la.

Norbert CASTAÑÉ, ens diu:

Ja feia temps que em voltava pel cap la idea d'aprendre a esquiar amb esquí de fons, i vet aquí que se'm va presentar l'ocasió d'anar a fer de control a la Marxa Baret. Això em va entusiasmar, si més no, perquè voldria veure la competició dels corredors més bons del país, junt amb unas quantes de l'estranger.

Als plans de Beret i a Montgarri, ja hi havia estat a l'estiu i ho havia trobat molt bonic, però si a l'estiu ja ho és de bonic, a l'hivern és una meravella. És un escenari esplèndid per una cursa d'aquesta mena.

El dia abans de la cursa, en aquest mateix escenari, vaig tenir l'oportunitat de calçar-me els esquís de fons per primera vegada, enmig dels corredors que feien el reconeixement del circuit. De fet no ho vaig trobar difícil, però si ells lliscaven amb una finura i elegància comparable a la d'un isard corrent, jo deuria semblar un ànec.

I la mateixa gent que trobaves el dissabte esquiant al teu costat, tot fent broma, units per un mateix esport, l'endemà els veies lluitant entre ells, no per guanyar a un company, sinó per vèncer una distància i un rellotge.

No era una cursa. Va ser una festa.

UNA NOVA VIA AL CAP DEL MONO O PUNTA MONISTROL (Sant Llorenç)

Per J. R. CANO

Comencem l'escalada un parell de metres a l'esquerra de la via Monistrol, pugem uns metres en escalada lliure amb uns passos fàcils però descompostos, fins que ens situem damunt una pedra de la qual podem agafar un curt artificial de burí, que haurem d'abandonar un parell de metres abans de la reunió, i fer una sortida en lliure amb tendència cap a l'esquerra per a poder agafar la cornisa de la reunió (IV, A1, V, 17 m.).

Sortim de la reunió per una fissura que teni ma l'esquerra on hem de clavar tres pitons en «U», de l'últim dels quals agafarem la primera plaqueta d'un artificial de burí, que ens permetrà la superació del sostre característic d'aquesta cara, superat el sostre i quan la verticalitat de la paret ens ho permet, farem una sortida en lliure fins a la segona reunió (A1, A2, A3, A2, V, 20 m.).

Sortim de la reunió en diagonal cap a la dreta, fins a cercar el primer burí que ens permetrà la superació del balmat que ens presenta la paret, superem el següent balmat mitjançant la mateixa tècnica, un cop superada aquesta, farem una sortida en lliure fins a un repeu on ens posarem drets i agafarem la primera plaqueta que és l'inici d'un artificial que ens menarà al cim (IV+, A1, IV+, A2, A1, IV, 15 m.).

via SANCHEZ - CANO

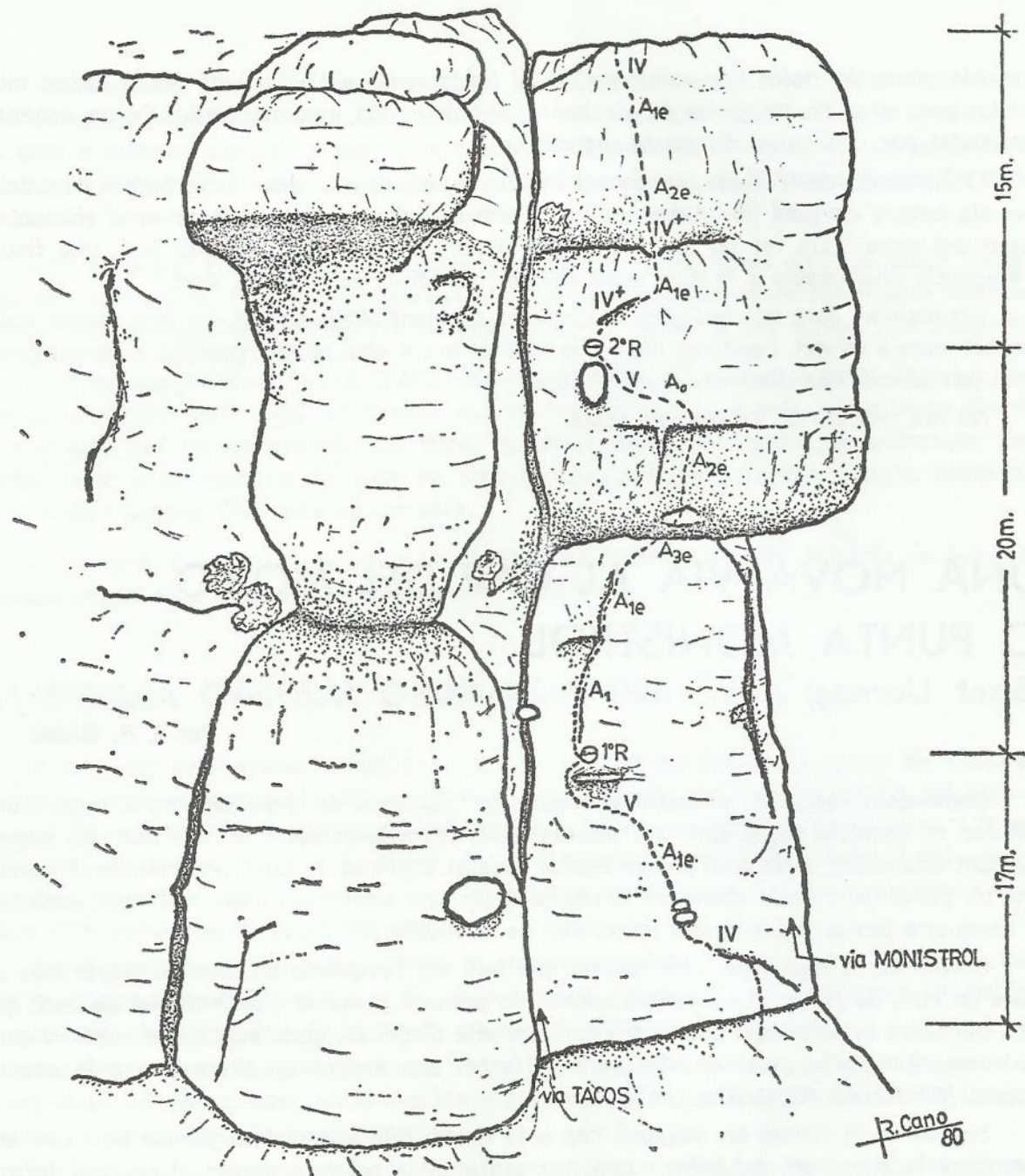
1.ª absoluta el 8-I-80

per JOSE RICARD CANO i RUIZ

JUANJO SANCHE i GALINDO

Membres del Centre Excursionista de Terrassa.

Primera ascensió realitzada
el 9-1-80 per:

JOSEP-RICARD CANO,
JUANJO SANCHEZ

C.E. TERRASSA

Material: 25 mosquetons
4 pitons "u"
bagues
2 cordes

via Sánchez - Cano
cap del mono o
punta Monistrol ST LLORENÇ

LA COVA DE LES BARDISSES

Per Xavier BADIELLA

Estàvem una mica desenganyats, el treball que havíem emprès era dur, llarg i molts cops desolador; havíem fet ja a la ratlla de deu prospeccions per sota del Cap del Faraó i la punta Camarasa, però encara no havíem pogut localitzar l'avenc T.I.M.; arribarem a enredar a altres companys perquè ens ajudessin en les prospeccions de la zona, però cada cop més fatigats tornàvem a casa amb les mans buides.

Era ja una qüestió d'honor trobar aquell, tantes vegades maleït avenc, una recerca que es convertia cada cop més en una disputa de dos companys per aconseguir d'acabar el nostre treball. Es consagra com un mite o un mal son, fins el punt que ens porta a llançar-nos sobre la zona regirant entre qualsevol matoll que se'ns posés al davant, allò va ser, el que se'n diu regirar un racó pam a pam.

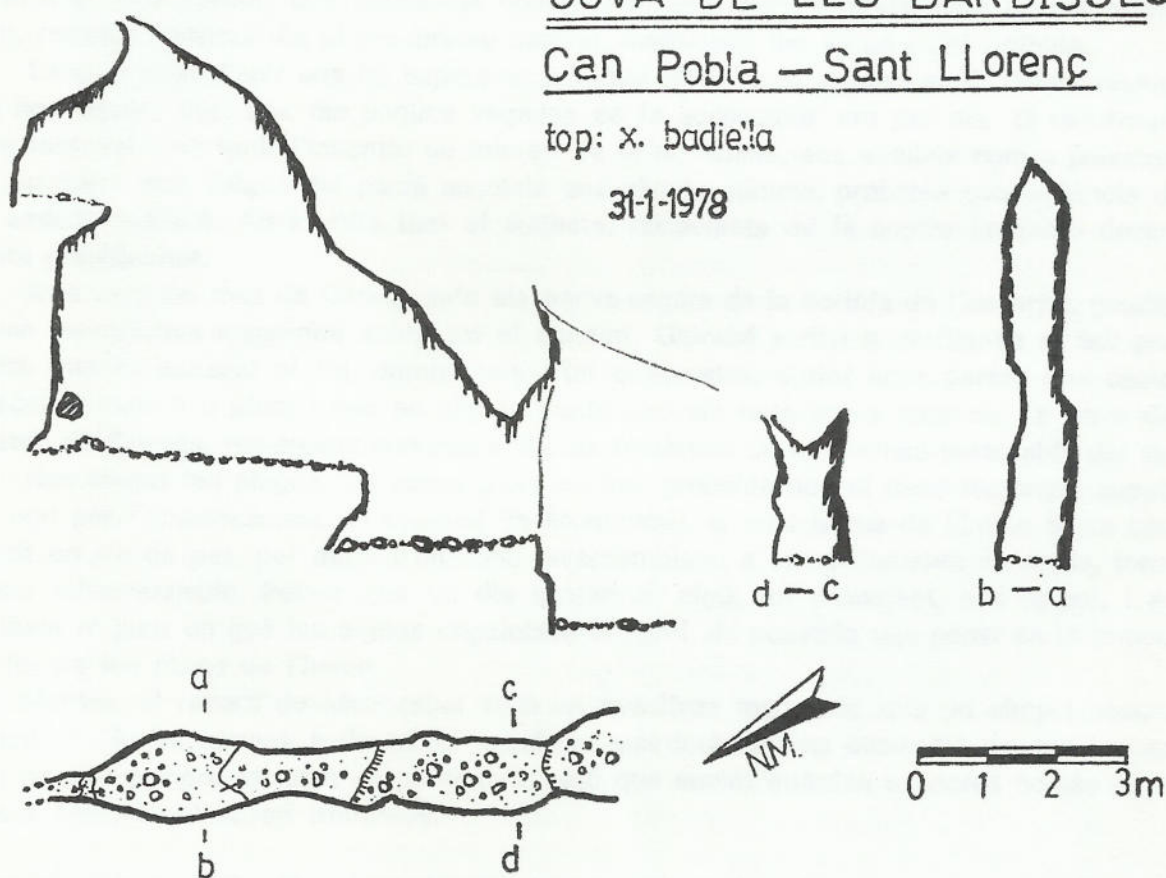
En una d'aquestes prospeccions per sort nostra, va localitzar, no l'avenc, sinó una cova, entre un bardissar s'amagava la nostra troballa. La cova està situada en la cinglera

COVA DE LES BARDISSES

Can Pobla — Sant Llorenç

top: x. badie!la

31-1-1978

que va des del cap del Faraó, al Cavall Bernat, seguint pel peu mateix del cingle, després de passar una canal, trobarem la cova en una entrada de la roca.

Per sobre la boca es troben unes colades cobertes per molsa. L'entrada està un xic elevada, però no ens dificulta l'accés. Una vegada a dins, el sostre es fa cada cop més alt, superant un petit repeu podrem arribar a una galeria de 4 m.; les parets estan recobertes de colades estalagmítiques, grimpant sense dificultat, uns quants metres amunt podem arribar a un repeu, des del que s'observen les abundants concrecions que pegen del sostre.

La cova formava part d'un conjunt de sorgències situades al peu de la cinglera que va des de les ginesteres, passant pel Cap del Faraó fins al Cavall Bernat; les coves penetrables més importants són: la de les Ginesteres, la del Figuerot, Camarasa, l'Ou de Reig, de la Cinta, la de les Bardisses i la cova Alçada. En la situació on es troba la cova de les Bardisses la feia ser una de les més importants, després de la seva inactivitat com a sorgència. Han actuat en ella els processos de reconstrucció, molt abundants, recobrint la quasi totalitat de les parets.

Després d'una excursió més a aquella zona, plens de satisfacció, aconseguirem per fi trobar l'avenc T.I.M.; gràcies a la seva difícil localització, descobrirem la cova de les Bardisses.

YERUPAJA CENTRAL 6.634 M. CARA OEST, DIRECTA

Per Jordi ANGLÈS

...pisa, burra!

És la veu del nostre mulater que trenca el silenci de la muntanya; és la veu sàvia que fa creure els animals.

Estem a Pampa Llamac, aviat veurem la muntanya que fa tant de temps ansiem.

El camí puja dolçament fins a un collet. Quan hi arribem, davant nostre tenim una part de la Cordillera Huay-Huas amb el Yerupaja, la nostra muntanya, que domina la situació. Ens impressiona la seva immensitat, però aviat comencem a fixar-nos amb les seves pendents, per conèixer-ne els punts febles. Ens han dit que les pendents estan molt glaçades.

Continuem el camí fins arribar a Jauacocha, lloc on installarem el camp base, entre dos llacs, prop del qual tenen una expedició de francesos i una altra de suïssos. Aviat és plantat, doncs no portem molts trastos.

Quan es fa de nit, el nostre mulater, vigilant, portejador d'alçada i cuiner, l'Honorato, ja ens té el sopar preparat. Durant el dia no fa fred, però quan el sol s'amaga, el lloc a on hom està més bé és a la vora del foc, i per això aprofitem la cuina que funciona amb llenya.

Hem passat la nostra primera nit a la Cordillera Huayhuas. Avui serà un dia de treball. Hem d'organitzar el cam, preparar la tasca del camp base, el material, engrassar les botes... El menjar d'atac el posem amb bosses, repartint-lo fent menús d'alçada, procurant igualar el pes lo millor possible. Tot el dia treballem, prenem el sol i parlem amb l'Honorato, molt interessant per aprendre la utilització del material i per a conèixer el seu nom. Al capvespre, preparem les motxilles per l'endemà. Tenim convidats, dos xicots japonesos que acaben de baixar del Yerupaja, i que han hagut d'abandonar en tenir una caiguda sense conseqüències, passant una agradable vetllada, ja que un d'ells parla bastant bé el castellà mentre l'altre sols riu.

Nosaltres, som quatre: en Toni Bros, en Ramon Biosca, en Jordi Agulló i jo, Jordi Anglès. Tenim intenció de fer el Yerupajà Central de 6.634 mts. per la seva cara Oest, seguint un itinerari lògic i directe al cim, el qual creiem que encara no ha estat mai fet. El pla previst és el d'atacar amb estil alpí, i així, haver de portar menys pes. Confiam amb l'aclimatació que hem guanyat a la Cordillera Blanca, ja que tot just fa quinze dies érem al cim del Huascaran de 6.768 mts., havent fet abans un trekking i dos cims.

El dijous dia 17 de juliol, ens llevem per anar a fer un vivac al final de la morrena, al peu del plató on arrenca la pare Oest del Yerupajà, però en Jordi Agulló està malament, delicat de l'estómac, i decidim que faci repòs i pugi demà al matí. Després d'esmorzar, sortim els altres tres junt amb l'Honorato que duu la motxilla del Jordi. La pujada és forta i anem carregats; per tant, portem un pas lent però seguit. Al cap d'una estona fem parada damunt unes pedres on hi tenen instal·lat el camp uns nois dels USA que volen fer el Jirishanca.

Reposem, i recuperades una mica les forces, seguim amunt trobant-nos amb tres nois i una noia neozelandesos, que segons diuen han fet el Yerupaja Central seguint la mateixa ruta que va utilitzar en Jordi Pans l'any 1978, però en arribar al coll, han seguit l'aresta fins el cim Central, deixant bona traça. També, que tota la paret és equipada amb estaquetes per fer rappels; una cosa i altra, que més tard comprovaríem que no eren veritat.

A la una de la tarda, arribem al final de la morrena, on hi trobem una balma. Ens descarreguem les motxilles, fem un repòs, i decidim de guardar només quatre estaquetes —una per cap—, i baixar la resta al camp base, de la qual cosa després ens en penediríem.

Mentre en Toni i el Ramon pugem al glacier, per instal·lar-hi un niu de material, l'Honorato i jo tornem al camp base. La pujada és dura..., però cada avall, no hi ha qui et pari, i aviat arribem al campament, a la vora dels llacs. En Jordi ja es troba més bé.

A mitja tarda arriben, per muntar-hi també el camp base, uns nois USA i un parell dels pocs peruans que fan muntanya, qui ens diuen, després de xerrar amb ells una mica, que l'itinerari que volem seguir ja ha estat fet, no fa molt de temps. Bé; no serà una primera, però igualment és un recorregut molt ferm per una paret de gel de més de 1.300 metres, i amb una mitjana d'inclinació superior als 65°.

Avui divendres, dia 18, abandonem el camp base en Jordi Agulló i jo per anar a trobar-nos amb els nostres companys a sobre la gelera. Al no portar molt de pes, pugem depressa, i amb tres hores arribem al final de la morrena on només hi queden els nostres piolets i grampons, i acabem de pujar fins al glacier a on ens hi esperen en Toni i en Ramon. Ens repartim el pes i anem a buscar el lloc per muntar-hi el camp d'alçada.

Encaminem els nostres passos gairebé al peu de la paret on el dia abans s'hi havia fixat el duo Toni-Ramon. El lloc està força bé, pla i protegit. Domina gairebé tota la paret i durant l'ascensió en veurem les tendes.

Fem parada i després buidem les motxilles. **Seguidament desfem el camí per anar a buscar el niu de material que havíem instal·lat.** Arribats al camp d'alçada, altre cop ens repartim la feina. En Jordi Agulló i en Ramon surten cap a la rimaia a buscar-hi un punt flac per poder-la superar, mentre en Toni i jo ens cuidarem d'instal·lar el campament.

De moment tot surt rodó. Avui hem pogut superar la rimaia, i una corda penjada d'una broca de glaç, ens espera. El gel és molt dur, per tant, l'ascensió no se'ns presenta gens fàcil. Després de sopar, anem aviat a dormir. Demà cal estar descansats. El son no acaba d'arribar i el pensament és ficat en l'últim terç de la paret on creiem trobar-hi les màximes dificultats, amb corredors, en forma de tubs d'orgue, propis als Andes.

Deixem el campament, encara de nit. Seguim les traces del dia anterior, fins a la rimaia. Abans d'arribar-hi comencen a sortir les primeres clarors del dia. Ens preparem per passar la rimaia i començar la pujada per la paret. Estem enguïtosos, deu ésser l'emoció que tenim dins dels nostres cossos. Tot canvia quan el «jumar» comença a mossegar la corda i anem superant els primers passos. Abans, estàvem fresquets; ara, mica a mica, ens anem escalfant degut a l'esforç realitzat per superar el mur que forma la rimaia.

Anem guanyant alçada lentament, la neu és molt forta i els grampons quasi no hi deixen rastre. Quan mirem amunt, veiem una gran visera que ens barra el pas, però segurament no hi arribarem fins demà. Es allà, on la cosa es posa més sèria. Al començament, la paret deu tenir uns seixanta graus, per ajeure's una mica després, i tornar-se a adreçar,

més amunt. La inclinació i la duresa del glaç, se'ns va acumulant a les cames, que comencen a fer mal. Per alleugerir la tensió, combinem la tècnica austríaca amb la francesa, així no se'ns carreguen tant els múscles. Cada cop, tenim el campament més ensota, i les tendes es veuen com puntets sobre la gelera.

Al migdia trobem una petita esquerda gairebé tapada de neu més fresca, que aprofitem per fer un descans i menjar una mica. Estem tots quatre units. L'alegria, malgrat el cansament, no ha desaparegut dels nostres rostres. No anem massa ràpids, però tampoc no ens podem queixar. Ara tenim la visera més aprop. Al nostre costat, hi tenim una sèrie d'esquerdes disposades en escala, l'una sobre l'altra, i confiem que alguna d'elles ens ofereixi lloc per passar la nit.

Al Perú, degut a la seva latitud, el dia té aprop de dotze hores; comença a fer-se clar a les 6 del matí per deixar pas a la nit, també a les 6. El sol està molt baix, ja són una mica més de les 5, i encara no hem trobat cap lloc que ens acabi de fer el pes per muntar-hi el vivac, però sembla ser que l'última esquerda abans d'arribar a la visera ens ofereixi quelcom de bo. Acabem de fer els últims metres i... sí, el lloc és bo, però sembla molt corcat el glaç que tapa l'esquerda. Ens assegurem i comprovem si ens aguanta, voltant amunt i avall, saltant... Collonut, aguanta!, podem passar-hi la nit.

Fem una plataforma on hi cabem els quatre, i comencem a instal·lar-nos. Ja de nit, desfem neu per preparar el sopar; tenim dos fogonets de gas i avui sóc jo l'encarregat de preparar la teca. Un dels fogons comença a fer el ximple, cada vegada té menys força, i acaba apagant-se. Canvio el cartutxo pensant que s'havia acabat el gas, però no, no era això. Deuria estar embussat o glaçat i al desenroscar-lo es va escampar el gas que hi quedava, que, al posar-se amb contacte amb el foc de l'altre fogonet..., és clar, es va encendre tot. Per un moment i amb la confusió s'haurien pogut cremar els sacs i inclús nosaltres mateixos, però, per sort, no va passar cap desgràcia. Suposem que degut al fred de l'ambient, solament es van socarrimar una estora i la punta d'una de les mantes d'alumini; és a dir, un ensurt, una anècdota més per a explicar.

La nit és serena, però més tard es tancarà el cel entre boires. Al matí ens llevem plens de gebrada, i després d'esmorzar ens preparam per afrontar la part més difícil de la paret. Sortim del vivac fent una diagonal vers l'esquerra per anar a buscar el lloc més feble per pujar la visera que ens barra el pas. A mitja diagonal, el Toni es para a buidar el ventre, i com que el lloc escollit no és pas gaire confortable, ha d'aguantar-se amb una estaca i una maniobra en fals li fa perdre una manopla. Sort que en portem de recanvi.

Arribem a una esperonet de neu on hi trobem una estaca i una corda fixa que va fins a una altra que és més amunt. Per sobre els nostres caps comença la impressionant zona de tubs d'orgue, i una franja de roca que ens talla el camí. Seguint la corda fixa, no la podem aprofitar perquè és colgada sota el glaç, gairebé en tot el recorregut. Quan portem uns cent metres seguint estagues i trossos de corda, arribem a sota la barrera de roca, que es deixa veure de tant en tant, enmig de boires, lloc on s'acaben cordes i estagues, i hi ha un manyoc de tres estagues lligades, segurament deixades en una retirada.

Seguim en diagonal a la dreta, ja que segons les observacions que hem fet de la paret, creiem que s'hi troba el pas clau de les roques. Flanquejant tubs d'orgue, ens trobem amb un tipus de glaç al que nosaltres no estem acostumats. Els tubs són com camps llaurats amb arestes i solcs. Doncs bé, la qualitat de la neu és molt variada, mentre que

el glaç podrit i insegur a les arestes, al fons del tub per contra, és molt dur però segur, on els grampons fan pessigolles al gel. És un tram que avancem lentament, amb molta tensió.

Allà on crèiem que trobaríem el pas clau per superar el mur de roca, ha resultat que no és bo, sinó que és de xala. Davant hi tenim un petit passadís que supera tot el mur, per on hi podem passar sense haver de tocar roca. El glaç és molt dur, més que en qualsevol lloc, i té un color molt fosc. La inclinació potser és de més de 70 graus. En Toni, que es troba al cap de la corda, de tant en tant em recorda que faci atenció. Això deu estar molt perillós, penso jo, doncs fa molts anys que escalo amb ell i quan em fa memòria de que l'asseguri, vol dir que la cosa no és gaire fàcil. Haurem d'estar al tanto.

Cada cop la pendent és més forta; ja no deu faltar massa per arribar al cim. Els altres cims es veuen enmig de les boires, i si mirem avall veiem el camp dels francesos, el dels nois USA i peruans i els seus components, que ens deuen veure a nosaltres. És curiós, en aquests moments jo envejo la seva relativa comoditat..., però, pasada tot seguit aquesta debilitat, penso que ells potser voldrien estar a on jo sóc; i així em sento reconfortat, estic content.

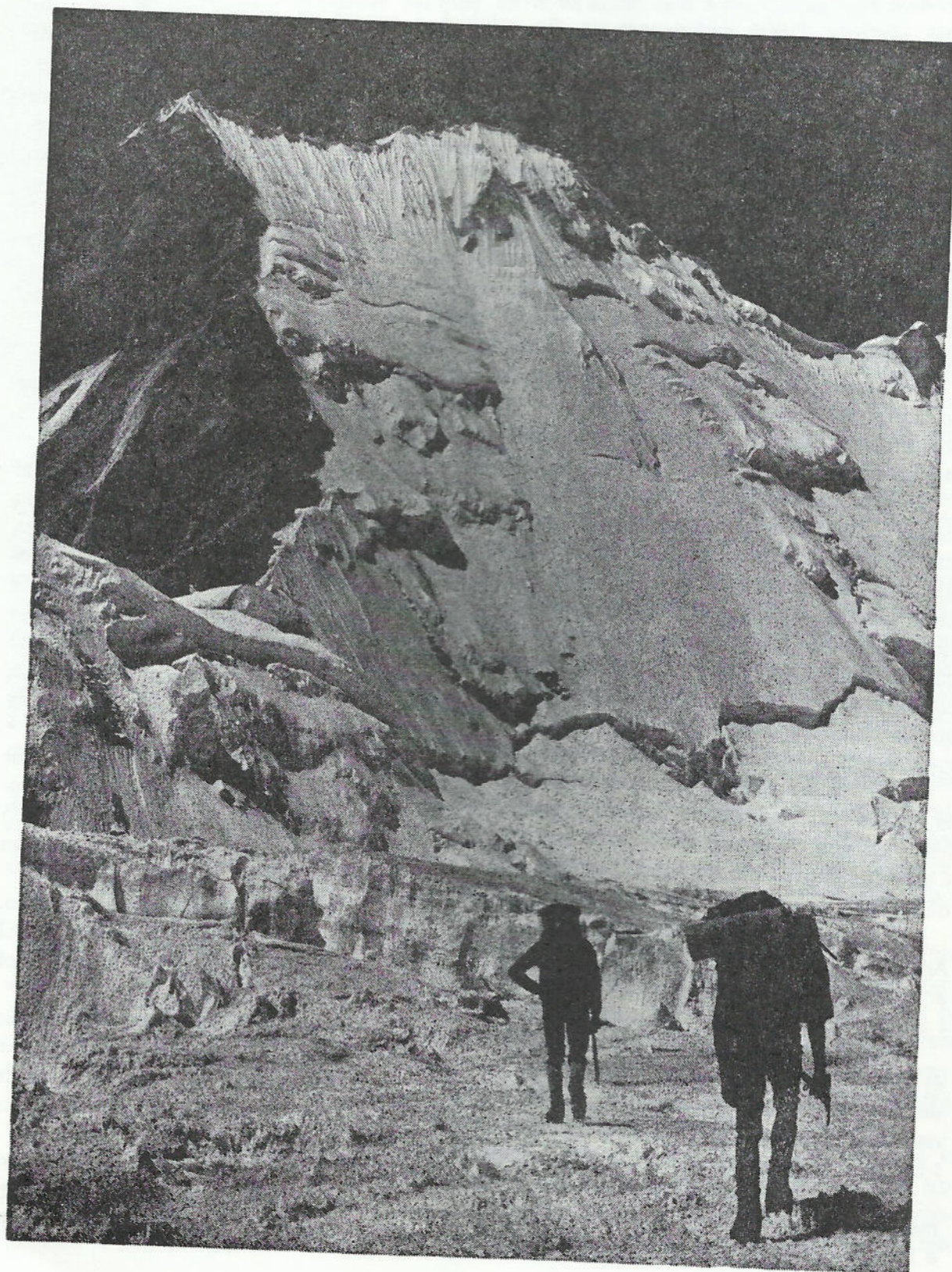
Comença a ésser tard; la inclinació supera en alguns llocs els 80 graus i ja som a prop del cim. Els últims metres els hem de fer quasi bé nedant, doncs la neu és fonda i no té gens de consistència. En Toni ja ha arribat a dalt, i l'acumulació d'alegria i satisfacció el fan cridar. Jo pujo gairebé corrents, per reunir-me amb ell. Ens abracem amb els ulls plens de llàgrimes. Ho hem aconseguit. Quan arriben en Ramon i l'Agulló, ens felicitem mútuament. Comença a fosquejar; la temperatura és baixa i el cim és tan petit que no hi ha lloc gairebé per estar-hi.

Ens posem roba d'abric i encenem els frontals. Volem baixar a dormir al coll, pensant que trobarem una mica més enllà les traces dels neozelandesos, ja que el cim fa un avant-cim molt aprop, però no les veiem. Abaix, sobre el glacier, llueixen les llums de les tendes. Intentem arribar sobre una merenga al costat del cim, per veure si només varen arribar fins allà. L'aresta és molt perillosa, ja que per un costat la pendent és molt dreta i per l'altre fa cornisa, podrida i foradada com un formatge d'Emmental. Després de fer uns vint metres amb en Toni cap de corda, ens diu que no segueix, doncs és massa arriscat passar per aquí, i més, de nit.

Tornem a estar tots altre cop al cim. Haurem de vivaquejar-hi, però no tenim espai ni per estar asseguts. En Ramon, home de hàbils solucions, decideix baixar una mica per fer un replà sota la cornisa; per tant, l'asseguem i comença a treballar a cops de piolet per fer-hi un espai on posar-hi els peus, amb una pala de neu muntada acoblant al piolet una àncora de neu dissenyada per nosaltres just per aquest menester, i també per assegurar amb neus fondes. Una estona després, hi baixa l'Agulló. Quan el nostre petit espai comença a agafar forma, un cop de pala massa fort, travessa de la cara Oest a la oposada, quedant clar que no podem fer el refugi tan gran com voldríem. Quan tot està a punt, hi baixem en Toni i jo. Mentre estem drets, quedem assegurats, doncs amb un pas en fals, farfem més de mil metres... avall. D'un a un ens posem dins el sac, ja que tots de cop no podríem. Veritablement no és massa gran el forat; jo, essent el més baix del grup, tinc els peus que em pengen en el buit.

Durant tota la nit ens anem despertant. No estem tan còmodes com voldríem, però no

tenim res més. Demà ens espera un dia enfeinat, i encara no sabem com haurem de baixar. Quan ens movem dins el sac, tota la gebra que es forma entre el sac de dormir i la funda, ens cau a la cara, igual com si nevés. Tot és qüestió de no moure's i tapar-se.

Quan s'aixeca el dia ja estem desperts i comencem a preparar l'esmorzar. Ens costa sortir del sac, i un cop ho hem aconseguit, iniciem el pla d'atac. Vist que l'aresta es presenta molt difícil, pensem flanquejar-la per sota fins arribar a la merenga on suposem trobar les traces, cosa que realitzen en Ramon i l'Agulló. Mentre ells ataquen el flanqueig, jo intento seguir l'aresta. Potser atacant per dues bandes conseguirem l'objectiu. Realment l'aresta és molt delicada, tota s'esllavissa i pràcticament no tens lloc on posar els peus. Superades les traces que ahir va fer en Toni, quan passo per sobre d'en Ramon, em diu que se'm veuen els peus a través dels forats de la cornisa. Arribat a un punt més alt, des d'on es veu un bon tros d'aresta enllà, en no veure cap traça, torno al vivac.

En passar per tercera vegada per dalt del cim, penso moltes coses en pocs moments. Un cop arribats al vivac i analitzada la situació, decidim tots plegats de començar a tirar avall amb rappels, encara que només tenim quatre àncores de neu i tres estaqués, ja que ahir en vàrem perdre una.

Són més de les onze quan començo a baixar amb rappel des d'un bolet instal·lat al mateix vivac. Més avall, aprofitem el glaç dur per enfonsar-hi broques, i amb les cordes que tenim podem fer un rappel de 40 metres i un altre de 50 metres. Ho fem de manera que, mentre una cordada installa, l'altra recupera. A l'estrenyement entre les roques, aprofitem una estaca deixada per alguna expedició, i també trobem més avall un parell de pitons junts. Seguidament desfem uns metres en diagonal, per anar a buscar les estaqués que vàrem trobar al pujar. Passada alguna peripècia, som al vivac que férem servir al pujar, on avui hi tornarem a dormir. A mida que hi arribem, ens anem posant dins el sac, que ja comença a estar bastant humit. Avui, el temps tampoc no ha estat molt bo; s'ha anat tapant i destapant com si jugués al cuc-amagar amb nosaltres.

Uf! Demà arribarem al camp base, trepitjarem herba i menjarem tal com cal. Durant la nit, no sabem si per la barrufa o perquè neva —el cel està tapat—, ens depertem coberts de neu. Avui ens costa més que mai sortir del sac i equipar-nos; fa fred de debò i tot està glaçat i ple de neu. Tenim els dits glaçats només de plegar el sac... i no parlem de calçar-nos les botes i els grampons.

Malgrat tot, comencem a baixar, i tornem a tenir la visera sobre els nostres caps. Ahir vàrem haver d'abandonar vuit broques de glaç, i avui utilitzarem la tècnica de rappel amb piolet, que funciona molt bé, però s'ha de tenir en compte la construcció del piolet i també de fer un bon emplaçament.

Entre ahir i avui portem més de trenta rappels. Falta poc per acabar i sembla ser que el temps ens vulgui despedir amb una hora dels adéus tot nevant, amb una violenta nevada que ens cau al damunt abans de fer l'últim rappel i saltar la rimaia. Una cascada de neu dura que no s'aguanta al damunt de la paret, ens cau a sobre. Estem entusiasmats i radiants de satisfacció, sabent que la victòria no arriba fins després de baixar sencers.

Avui mateix, després d'arreglar el camp d'alçada, arribem al camp base, on el primer en abraçar-nos és l'Honorato, el nostre servicial cuiner, vigilant... Sopem tots junts a la vora del foc, i fins a demà que ja estarem més descansats, no començarem a gaudir de la nostra aventura.

EL PAS DE MONT-REBEI, TRES ANYS DESPRÉS

Per Joan TORT i DONADA

Primavera de mil nou-cents setanta-set. Les aigües del pantà de Canelles puguen de nivell, després del tancament de la presa, i aneguen el tram principal de l'històric camí de Mont-rebei. El pas de la Noguera cap a la Baixa Ribagorça, a través del congost que separa el Montsec de l'Estall quedava, de neu, impossibilitat.

Primavera de mil nou-cents vuitanta. Un vespré d'un dissabte qualsevol. Hem deixat el cotxe prop del mas de Mont-rebei, i anem seguint el llit de la Noguera Ribagorçana en direcció al Sud, envers les masses imponents del Montsec, que a aquesta hora prenen uns perfils sinistres, en la immensa solitud del paratge.

Al poble d'Àger, aquesta mateixa tarda, ens han dit que des de que van tancar l'embassament, no saben de ningú que hagi travessat el congost. —«El nivell de l'aigua va pujar molts metres, i un pantà d'aquesta grandària és difícil que baixi tant», assenyalen. I ens aconsellen que, de tota manera, hi anem des del Nord perquè almenys podrem veure una bona part de l'engorjat, tot i no travessar-lo.

Cada cop tenim més a tocar la base del vessant Nord de la serra. La remor del riu, que fins ara ha omplert el silenci de la nit, ens va deixant a poc a poc, i a cada passa nostra l'anem deixant més enrera: és que el riu, a partir d'aquí, comença a entollar-se. És l'inici de l'embassament. I l'entrada del congost. Per sort, una estona abans ens havíem apartat del curs de l'aigua, en trobar les traces del vell camí. I aquest ens havia permès arribar fins el punt on estàvem, que d'altra manera resultava inaccessible. A partir d'ara, però, s'obre davant nostre el gran interrogant: fins on podrem arribar? Les altíssimes parets de l'engorjat com a cel; l'aigua silent, sota els nostres peus. Un camí-balcó, llaurat a la mateixa roca, endinsant-se en la foscor. I encara la nit, que ens empeny al misteri, inexcusablement.

No ha estat difícil, des d'Àger, passar a l'altra vessant de la serra. Una sinuosa pista forestal remunta de forma progressiva el coll d'Ares, mentre es va guanyant una grandiosa perspectiva sobre la vall d'Àger. Una vegada dalt de la collada, la parada inevitable per admirar el paisatge de dos horitzons oposats: les crestes nevades del Pirineu, al Nord, els suaus perfils de la Depressió Central, al Sud. I ara el descens, sense pèrdua de temps, car el dia encara és curt. Aquest cantó del Montsec és força diferent; no té l'altiva arrogància de l'altra vessant, però la pendent és aspra i irregular, i amaga raconades de bellesa poc evidenciada. Sorpren, en molts punts, l'abundor de zones de reforestació que no han reeixit. En arribar al coll de Fabregada, prenem la direcció de ponent, per a trobar el riu. Abans d'aconseguir aquest, però, deixem a mà esquerra el poble d'Alsamora; és el punt que hem fixat per a passar-hi la nit, mes l'atracció de Mont-rebei és massa ferma per a desoir-la, encara que sigui aprofitant les últimes clarors del capvespre...

Fins i tot l'esmoreït soroll d'una pedra en caure sobre l'aigua immòbil, no és més que un parèntesi incapaç de trencar l'encís. El silenci és absolut, palpable, desafiant.

Aquest sembla un lloc irreal: Un riu callat, unes parets sense eco. Cap so no reverbera. Anem avançant gairebé a tentines, la foscor cada cop és més pregona. Però fins el moment el pas ha estat franc; sentim la presència de l'aigua molt aprop, potser només un metre sota nostre, o encara no. El camí, malgrat el fang, és ben transitable. Creiem estar

ja a mig trajecte: en algun punt sentim, més que no pas veiem, la paret de l'altra banda a frec nostre. Mirar cap amunt és, si més no, un repte: en alguns trams l'esclatxa del sostre deixa entreveure alguns estels. Les nostres sospites es confirmen quan, poc després, el camí comença a guanyar alçària a la vegada que descobrim la sortida de la gorja i les aigües eixamplades de l'embassament, lluint feblement en la fosca. Som al peu de la paret Sud del Montsec; la travessia del congost ja és un fet.

Alsamora és un poble que no pot deixar indiferent a qui el descobreix. Situat sobre un estret estrep rocós, la seva estructura és un model d'adaptació al terreny. El seu únic carrer, amb cases a banda i banda, queda fracturat en la part central per un curiós relleix de roca, sobressortit, que ha servit de fonament per a bastir-hi una esvelta torre de defensa, de caire medieval, que acaba de completar la personalitat del poble. La llàstima és que avui Alsamora resta gairebé despoblat, com bon part dels indrets del Montsec, dels quals, com a poble n'és un bon exponent. L'únic pastor que hem trobat per aquests verals, ens ha dit que quan ell va arribar-hi, hi vivien més de cent persones. I que la major part del terme de la serra, avui erms abandonats, eren extensos conreus de vinya. D'això fa poc més de vint anys.

Un bivac en la que fou plaça del poble, a la llum d'una lluna feble. Malgrat ser un poble abandonat, el silenci d'aquí és més càlid, més acollidor que el de les entranyes del congost. El fresc, radiant matí omple l'aire de matisos no copsats el dia abans. Ens adonem d'on hem dormit: una balconada oberta a ponent. Perfils nítids, sota un cel blavísim, retallen l'horitzó. És el Pre-pirineu central, massissos del Turbó i del Cotiella.

L'experiència d'ahir ens ha esperonat a tornar al congost, aquest matí. Volem reviure de nou aquest lloc, que tan poques vegades es fa accessible, ara per ara. El recorregut que fem, tot i no tenir l'incertiu de misteri de la nit abans, ens abelleix com a paisatge. Comprovem com l'aigua del pantà assoleix uns nivells mínims, probable conseqüència de la secada regnant. Altra volta fem el trajecte, conscients de la nostra limitació davant tanta grandiositat.

A la vora del mas de Carles, sota els penya-segats de la sortida de l'engorjat, gaudim d'una perspectiva magnífica sobre tot el conjunt. Gairebé arriba a perfilar-se el tall perfecte que ha excavat el riu, durant més d'un quilòmetre, obrint unes parets que cauen sis-cents metres a plom i que en alguns punts poc els falta per a tocar-se. La torre del castell de Girbeta, remarcada congost enllà, és testimoni de la precisió inexorable del riu.

Han vingut les pluges, i a hores d'ara és ben probable que el camí romanguí anegat de nou per l'embassament. El congost de Mont-rebei, al qual la mà de l'home havia convertit en via de pas, per mitjà d'un camí inversemblant, a començaments de segle, torna a ser infranquejable. Potser que un dia qualsevol, algú, tot passejant, s'hi acosti, i en arribant al punt en què les aigües engoleixen el camí, és possible que pensi en la temporalitat de les obres de l'home.

Mentre, el record de Mont-rebei serà en nosaltres molt més que un simple succés anecdòtic. Anònimament, cadascú de nosaltres guardarà l'íntima convicció de que les coses no són sempre tal com es presenten, sinó que sovint guarden aspectes només revelats a aquells qui saben trobar-los.

crònica

ACTES I CONFERÈNCIES

—4 de gener: A fi de tarda d'aquest diumenge, el consoci Mateu Fusalba, conjuntament amb la col·laboració dels consocis Josep Morera i Pere Ribó, oferiren la projecció d'un nombrós arxiu gràfic, el qual, amb el títol de «**Itineraris Romànics del Vallès Occidental**», es referí a les activitats i sortides realitzades durant els cursos de 1978-79 i 1979-80 per a donar a conèixer i admirar els monuments romànics i els paisatges no massa divulgats ni coneguts de les nostres contrades vallesanes. Anteriorment a la projecció, resumí i comentà amb força encert aquestes activitats socials, el consoci Àngel Carles, un dels promotors i realitzadors d'aquests itineraris que tanta acceptació i concurrència tenen fins a la data.

El consoci i conegut fotògraf Jaume Altimira, compartí aquesta mateixa vetllada, presentant una notable col·lecció de fotografies que amb el títol de «**Vacances a la Vall de Viadós: Retrospectiva del Campament del Centre a l'any 1960 i les efectuades aquest darrer estiu**», la qual, ultra la seva valorització tècnica, oferí uns testimonis gràfics de caire amicalment suggestius. Finalitzà la seva projecció, amb unes belles fotografies recentment realitzades a la Vall de l'Irati. Cal remarcar que a aquesta vetllada familiar de tarda hivernenca, assistí una molt nombrosa concurrència de consocis i simpatitzants.

—23 de gener: Els consocis Toni Bros, Jordi Agulló, Ramon Biosca i Jordi Anglès ens presentaren la conferència titulada «**ANDES 80**», que va ésser un muntatge audiovisual de pel·lícules i diapositives sobre la campanya realitzada durant els mesos de juny, juliol i agost de 1980 al Perú i on al Huscaran Sud, de 6.768 m. i màxima altitud del Perú, es realitzà la 1.ª ascensió absoluta per la cascada de sèracs, cara Oest. També veiérem les ascensions fetes al Pisco, de 5.850 m. i el Chopicalqui, de 6.354 m. A la segona part de la conferència, ens presentaren un documental de les principals ciutats i cultures antigues del país. Com a cloenda veiérem l'ascensió al tercer pic més alt del Perú i primer de la serralada Huay-Huasc «Gerupajà Central», de 6.632 m. per la via directíssima de la paret Oest en la que esmerçaren quatre dies amb tres bivacs, el darrer d'aquests gairebé d'alt el cim. Va ésser la primera ascensió nacional i quarta absoluta.

La conferència, que va ésser molt concorreguda, va tenir lloc a la sala gran del Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de la nostra ciutat.

—25 de gener: Aquest diumenge, tingué efecte una interessant i molt concorreguda vetllada de tarda de caire familiar i amical, durant la qual, es projectà una remarcable col·lecció de diapositives en color i amb el títol de «**Circumvalació tardoral a la Selva de l'Irati (Alt Pirineu franc-navarrès)**», realitzada pel conegut fotògraf i consoci nostre Sr. Josep Llenas i Pujol. A causa de la malaltia que sofria per aquelles dates el seu autor, aquest reportatge gràfic fou precedit per la lectura d'una documentada introducció escrita pel Sr. Llenas, a l'ensem que dita projecció fou molt acertadament comentada pel seu company

d'excursió, realitzada dins aquelles boscoses i pintoresques contrades pirenenques, el també actiu membre de la nostra entitat, Sr. Jaume Altimira i Codina.

Aquesta agradable vetllada, fou simultàniament compartida amb la projecció dels films documentals titulats «Tunis - 80» i «Campament de vacances del C.E.T. a Vall de Tabernes (Cinqueta de la Pez)», dels quals és autor, el també consoci nostre, Sr. Miquel Agustí i Oliver.

Aquestes dues aportacions gràfiques, foren agradosament visionades, comentades i aplaudides per la nombrosa concurrència assistent a aquest darrer acte de tarda diumengera hivernenca, que es celebrà al nostre antic, entranyable i actualment desaparegut local social del Centre, al carrer de Sant Pere.

—12 de febrer: A les sis de la tarda i a dos quarts d'onze de la nit, a la sala d'Actes de la nostra entitat, la secció d'Esquí presentà una sessió de pel·lícules d'esquí.

—27 de febrer: Una altra vegada a la sala del Centre Cultural, tingué lloc una interessant sessió del nostre Centre. En aquesta ocasió, Enric Font ens presentà una conferència titulada: «L AMUNTANYA DE LA LLUM» sobre el Gasherbrum II de 8.035 m. Acompanyà a la mateixa una pel·lícula de l'ascensió d'aquest cim de més de 8.000 m., assolit per catalans l'any 1980 en l'expedició Karakorum-80.

—10 de març: El conegut alpinista austríac Kurt Diemberger, que és el segon alpinista mundial pel que fa a ascensions a muntanyes de més de 8.000 m., ens oferí personalment la pel·lícula de 16 mm. «EVEREST, A DUES PASSES DEL CIM», sobre l'expedició a aquest pic feta per la tardor de 1980 per gent d'Itàlia i Nepal. Sessió que va resultar molt interessant i que gairebé va omplir la sala del Centre Cultural.

—13 de març: A la sala d'actes de la nostra entitat, el Sr. Francesc Gurri i Serra, geògraf i assessor del Servei de Parcs de la Diputació de Barcelona, ens féu una conferència sobre les NOVES PERSPECTIVES DEL PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I SERRA DE L'OBAC. El Sr. Gurri ens explicà entre altres coses, tota la història de com es creà el nostre parc, les trifulgues de personalitats —ministres o no— de com volien que fos el parc, la manera de com s'han aconseguit les coses fins ara, i en el futur com es pensa aconseguir-les. En aquest punt, Gurri i Serra ens explicà les revisions que s'estan fent per tal d'ampliar el parc, també sobre el nou pla d'ordenació, l'aspecte urbanístic, pedagògic i cultural, així com dels equipaments que hi ha previst fer-hi. A l'hora de redactar aquesta nota, i tal com ja se'ns va informar en la conferència, ja s'estan duent a terme les obres de restauració de la casa dels peons caminers del Coll d'Estenalles, que servirà de lloc d'informació del Parc i també perquè els grups que ho sollicitin facin conferències sobre el parc i la natura en general.

El nombrós públic de la sala, va fer una sèrie de preguntes al Sr. Gurri, que resultà un interessant col·loqui. Acabada la conferència, el Sr. Gurri rebé una carta anònima tot amenaçant-lo si segueix el pla previst per al parc.

La sessió va ésser organitzada per la Secció de Ciències Naturals.

—20 de març: Altre cop organitzat per la Secció de Ciències Naturals, es presentà a la sala d'Actes del centre un adiovisual titulat «QUÈ ÉS UN RIU?», on se'ns descriví el riu com a sistema natural, el seu funcionament, la seva dinàmica i com es pot alterar i destruir. També s'explicà el cicle de l'aigua i la dependència de l'home amb ella. Es mostraren diferents sistemes de depuració insistint en l'ús racional de l'aigua.

—27 de març: Els senyors Antoni Sorts i Enric Pujol, membres de l'Agrupació Científico-excursionista de Mataró, ens presentaren una conferència sobre l'expedició lleugera feta a l'HINDU-KUSH (AFGANISTA)), on realitzaren l'ascensió al pic Nossak, de 7.492 m.

—29 de març: GRAN FESTA D'ACOMIADAMENT DEL LOCAL. A la tarda d'aquest diumenge, el nostre antic local del Centre, que tants records ens guarda, es va veure ple de gom a gom per tal d'acomiar-nos d'ell. Va ésser una festa nostra, de germanor. Ens vàrem voler acomiar-nos del local no amb tristesa sinó amb música, alegria, xampany, ball, festa i gresca. Què més es pot dir?

—3 d'abril: Es projectà la pel·lícula «ATEMPTAT ANTINUCLEAR». Aquesta va ésser la darrera sessió feta al nostre local del carrer Sant Pere.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINARIA DEL C. E. T.

A la ciutat de Terrassa, a les 22 hores i mitja del dia trenta de Gener de 1981, en el nostre antic estatge social del carrer Sant Pere, 36 bis, sota la presidència del senyor Antoni Serra i Sorribes acompanyat dels senyors vice-presidents Ramon Pitarch i Ribas i Jaume Galofre i Gabarró, del senyor tresorer Ramon Batalla i de Castro, i del senyor secretari Eduard Vives i Noguera, té lloc en segona convocatòria l'assemblea general ordinària dels socis del Centre corresponent a l'exercici de 1980-81.

En el primer punt de l'ordre del dia, el senyor President obre la reunió saludant a tots els assistents i passa la paraula al Sr. Secretari que llegeix l'acta de la darrera assemblea general extraordinària, que és aprovada sense cap esmena.

Tot seguit en el segon punt de l'ordre del dia el Sr. Secretari llegeix la memòria d'activitats del curs passat, en la que els representants de cada secció ens donen compte de les activitats que els hi són pròpies.

En el tercer punt de l'ordre del dia, el senyor tresorer dóna compte del balanç de cobraments i pagaments i de la liquidació del pressupost; es proposa també un nou pressupost pel curs vinent. S'informà del estat de comptes en la liquidació del deute de les obres del nou local social. Per cloure aquest punt de l'ordre del dia el Sr. President fa un petit comentari econòmic i contesta a les preguntes que es fan.

En el quart punt de l'ordre del dia el Sr. President informa del estat de les obres del nou local social, i de les dates previstes per passar a ocupar-lo, amb la possibilitat de celebrar els actes inaugurals a finals del mes d'Abril o a principis del mes de maig. Es pregunta sobre la decissió i la conveniència d'instalar un servei de bar dins el nou local, es pregunta també sobre la possibilitat de realitzar una nova difusió de la circular enviada

demanant diners a fons perdut. Es pregunta sobre el funcionament del nou local, horaris, control d'associats, etc., el Sr. President informa que un cop instal·lats en el nou local ja s'anirà veient com es pot fer funcionar i com caldrà adequar-nos a la nova estructura.

En el cinquè punt de l'ordre del dia, el Sr. President informa de que enguany és procedent renovar la Junta Directiva, però que davant les circumstàncies actuals de la preparació del nou estatge social, si l'assemblea ho creu convenient, proposa prorrogar un any més l'actual junta directiva que amb algunes modificacions podria quedar com segueix:

President:	Antoni Serra i Sorribes
Vice-president:	Jaume Galofre i Gabarró
Secretari:	Eduard Vives i Noguera
Vice-secretari:	Jordi Cadevall i Vigués
Tresorer:	Ramon Batalla i de Castro
Bibliotecari:	Mateu Fusalba i Bosc
Vocal de publicacions:	Salvador Vives i Jorba
Vocal de conservació del local:	Josep Maria Morera i Garrigó
Vocal de fotografia:	Jaume Marcet i Riera
Vocal d'escursions:	Manuel Campos i Alcaraz
Vocal Secció Ciències Naturals:	Jaume Fustagueras i Farré
Vocal secció d'Alta Muntanya:	Antoni Hilla i Alós
Vocal secció d'Investigacions Subterrànies:	Jordi Centelles i Jover
Vocal secció d'Esquí:	Narcís Duran i Brualla
Vocal grup d'Esquí de Fons:	Salvador Prat i Armengol
Vocal secció Infantil:	Antoni Roura i Tiana
Vocal Curs d'Excursionisme:	Gabriel Verderi i Gutiérrez
Vocals:	Pere Ribó i Bonet
	Francesc Dalmases i Capella
	Francesc Palet i Setó
	Pau Julià i Obiol

Representant del Centre a la Caixa d'Estalvis de Terrassa: Jaume Fabrés i Amorós

Representant del Centre al Consell Municipal d'Esports: Jaume Galofre i Gabarró

S'aprova la proposta de Junta que presenta el Sr. President, per tan sols un any més.

Es fa constar l'agraïment públic als vocals que deixen el càrrec, Srs. R. Pitarch, J. Soler i E. Soriguera.

Dins l'apartat de prec, preguntes i suggeriments, es pregunta sobre l'estat de la publicació dels Arxius del Centre i el seu atrassament, es contesta que no hi ha excusa i es farà tot el que sigui possible per tal de posar-los al dia en el primer trimestre de l'any. Es suggereix que en les properes assemblees s'envii una nota recordatòria pocs dies abans, per tal de veure si es pot aconseguir que l'assistència dels associats sigui més nombrosa.

XII RENOVACIÓ DE LA FLAMA DE LA LLENGUA CATALANA

El diumenge dia 22 de febrer, un nombrós grup de consocis es desplaçà a Montserrat per assistir i representar-nos als diversos actes que allí es celebraren amb motiu de l'anyal Renovació de la Flama de la Llengua Catalana, aquest any, sota l'organització de la Unió Excursionista de Catalunya de Gràcia. Del cim de Sant Geroni devallaren al Monestir per a renovar la Flama, quatre torxes: La del Principat, encesa a la tomba del Rei Jaume I al Monestir de Poblet; la de les Illes, vinguda des de la tomba de Ramon Llull al Monestir de Sant Francesc de Palma de Mallorca; la del País Valencià, des de la tomba de Aussies March a la Catedral de Valencia i la de la Catalunya del Nord, des de la tomba de Pompeu Fabra a Prada de Conflent.

Durant aquests actes s'oferí la present Flama pel poeta, Premi de les Lletres Catalanes, Salvador Espriu, el mateix que després dels parlaments de l'Abat P. Cassià Maria Just i els altres caps dels diferents estaments allí congregats, clogué dignament amb un vibrant discurs, aquest emotiu i per a nosaltres excursionistes, tant entranyable acte.

biblioteca

OBRES INGRESSADES PER DONATIU:

- «II NAZIOARTEKO MENDI ZINE LEHIAKETA EUSKAL-HERRIKO MENDIZALENA: DONOSTI, 1980 MEMORIAK».
Ofert per l'entitat organitzadora del II Concurs Internacional de Cinema de Muntanya: Federació Vasca de Muntanya.
- «GOIGS EN LLOANÇA DE NOSTRA SENYORA L'ANTIGA, QUE ES VENERA EN LA SEVA ESGLÉSIA DE SANTIGA, DE SANTA PERPÈTUA DEL VALLÈS». Donatiu d'un consoci.
- «GOIGS A LLAOR DE LA MARE DE DÉU DE LA FONTSANTA, QUE ES VENERA A L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DEL CASTELL DE SUBIRATS». Donatiu d'un consoci.

OBRES INGRESSADES PER ADQUISICIÓ:

- «DISTRIBUCIÓ COMARCAL DELS POETES DE CATALUNYA: Volum I». Col·lecció Aprofundiment Comarques Catalanes N.º 3. Editat per l'Agrupació Catalana Colldejou de Promoció Excursionista. Mollerussa. Febrer 1981.
- «ELS MUNICIPIS DE CATALUNYA». Editat per l'Agrupació Catalana Colldejou de Promoció Excursionista. Mollerussa. Octubre 1980.

OBRES INGRESSADES PER SUBSCRIPCIÓ:

- Butlletí n.º 62 i 63 de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Barcelona 1980.
- «AL VENT». N.º 37, 38.
- «CAVALL FORT». N.º 443 al 447.
- «CORREU DE L'UNESCO». N.º 32 al 38.
- «MUNTANYA», del C.E.C. N.º 710.
- «SERRA D'OR». N.º 256, 257.
- «TRETZEVENTS». N.º 366 al 370.
- «VÈRTEX». N.º 78.
- «LA BOTIGA». N.º 3 al 5.
- «L'AVENÇ». N.º 34.
- «CARAVENING». N.º 27 al 29.
- S'ha relligat el Volum VI de «VÈRTEX» (N.º 61 al 72), corresponent als anys 1978-1979.

PUBLICACIONS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA:

- «ARXIU DEL C.E.T.». N.º 21, corresponent als mesos de Gener a Juny del 1980.

secció d'esquí**EQUIP DE COMPETICIÓ**

Entrenaments. — Des de mitjans de setembre, i al Bosc de Can Deu de Sabadell, s'han efectuat els entrenaments físics aplicats a l'esquí, participant al Cros dels Esquiadors organitzat pel Club Muntanyenc de Sant Cugat del Vallès i al de la U. E. de Sabadell, amb resultats molt positius.

Esquí d'herba. — Els nostres corredors participaren als oficiosos Campionats de Catalunya organitzats per la Unió de Clubs d'Esquí, obtenint les classificacions següents:

Infantils homes:

2on. Ramon Carbonell
4.at Xavier Surroca
5.è Aureli Galan

Juvenils homes:

2.on Pere Amat
5.è Paco Martí
9.è Xavier Sàez

12.è Joan Galí
13.è Toni Pitarch
1.è Miquel Galan

Seniors dames:

1.ra Maite Argemí

Seniors homes:

2.on Albert Jorba
10.è Andreu Riera

D'acord amb aquestes classificacions s'han proclamat campions de Terrassa, en les diferents categories, els corredors Ramon Carbonell, Pere Amat, Maite Argemí i Albert Jorba, seguint els dos últims esmentats els campions absoluts de Terrassa.

Curset de Competició. — De Nadal a Reis, a les diferents pistes d'esquí de la Cerdanya, tingué lloc aquest curset d'entrenament per l'esquí de competició, en el que hi participaren 20 corredors.

Des del 10 de gener, i tots els caps de setmana, fins al 3 de maig, s'han portat a bon terme els cursets alterns de competició. Hi participaren 15 corredors.

Les vacances de Setmana Santa varen donar l'oportunitat de celebrar un nou estatge-curset de 10 dies de duració amb 12 corredors. Tots els entrenaments i cursets han estat dirigits i realitzats pels prestigiosos entrenadors nacionals En Pedro Gil i l'Ernest Ragué.

Participació a curses. — Les classificacions obtingudes en les diferents proves en què han participat els nostres corredors, han sigut:

- 18-1-81 Trofeu Alpins a Masella. Slalom Gegant infantil:
 5.è Josep M. Vilamitjana 9.è Aureli Galan
 Desqualificats: X. Surroca, T. Garriga i A Rodó
- 25-1-81 Prova de Promoció a Porté. Slalom Gegant infantil:
 4.at Ramon Carbonell 9.è Xavier Surroca
 7.è Josep M. Vilamitjana 13.è Toni Garriga
 Retirat: A. Galan
- 31-1-81 Trofeu Sagi a Porté. Slalom Especial infantil:
 6.è Josep M. Vilamitjana
 Desqualificats: X. Surroca i A. Galán
 Retirats: T. Garriga i R. Carbonell
- 1-2-81 Trofeu Sagi a Porté. Slalom Gegant infantil:
 13.è Josep M. Vilamitjana 26.è Toni Garriga
 14.è Ramon Carbonell 32.è Aureli Galan
 23.è Xavier Surroca
- 7-2-81 Trofeu «La Caixa» a Vaqueira. Slalom Especial infantil:
 18.è Ramon Carbonell 24.è Xavier Surroca
 23.è Aureli Galan
 Retirats: L. M. Vilamitjana i T. Garriga
- 7-2-81 Trofeu CANM a La Tuca. Slalom Especial senior i junior:
 18.na Maite Argemí 41.è Xavier Sàez
 37.è Albert Jorba 44.è Andreu Riera
- 8-2-81 Trofeu «La Caixa» a Vaqueira. Slalom Gegant infantil:
 24.è Marc Duran 55.è Xavier Surroca
 25.è Miquel Pitarch 59.è Toni Garriga
 27.è Ramon Carbonell
 Retirats: J. M. Vilamitjana i A. Galan
- 8-2-81 Trofeu CANM a La Tuca. Slalom Gegant seniors i juniors:
 19.è Albert Jorba 26.na Maite Argemí

- 14-2-81 Campionats de Catalunya a La Tuca. Slalom Especial infantil:
 16.è Ramon Carbonell 21.è Miquel Pitarch
 Retirats: M. Duran i J. M. Vilamitjana
- 14-2-81 Trofeu Nescafé a Vaqueira. Slalom Especial senior i junior:
 30.è Albert Jorba
 Retirats: X. Sàez i M. Argemí
- 15-2-81 Campionats de Catalunya a La Tuca. Slalom Gegant infantil:
 10.è J. M. Vilamitjana 20.è Marc Duran
 19.è Miquel Pitarch 26.è Ramon Carbonell
- 15-2-81 Trofeu Nescafé a Vaqueira. Slalom Gegant senior i junior:
 69.è Albert Jorba 70.è Xavier Sàez
 Retirada: Maite Argemí
- 22-2-81 Prova Regional «A» a La Tuca. Slalom Gegant senior i junior:
 20.è Albert Jorba 26.è Xavier Sàez
 Retirats: J. Amat, A. Oliveras, A. Riera, J. Galí i M. Argemí
- 7-3-81 Campionat de Sabadell a Porté. Slalom Gegant infantil:
 3.er Ramon Carbonell 6.è Xavier Surroca
 4.at Aureli Galan 9.è Toni Garriga
 Desqualificat: J. M. Vilamitjana
- 7-3-81 Gran Premi Cerdanya a Porté. Slalom Gegant seniors i juniors:
 33.na Maite Argemí 60.è Axel Oliveras
 36.è Xavier Sàez 73.è Toni Pitarch
 44.è Pere Amat 78.è Andreu Riera
 58.è Joan Galí
 Retirat: A. Jorba
- 8-3-81 Gran Premi Cerdanya a Porté. Slalom Especial seniors i juniors:
 19.è Albert Jorba 33.è Joan Galí
 27.è Pere Amat
 Retirat: Xavier Sàez
 Desqualificat: A. Oliveras
- 15-3-81 Campionat de Terrassa a Porté. Slalom Gegant totes les categories:
Alevins dames:	Aligots homes:
1ra. Sònia de Ignacio-Simó	1.er Ramon Carbonell
Alevins homes:	2.on Aureli Galan
1.er Miquel Pitarch	3.er Albert Rodó
2.on Marc Duran	Juniors dames:
Aligots dames:	1.ra Vivina Feiner
1ra. Anna Pineda	2.na. Anna Argemí
2na. Núria de Ignacio-Simó	3.ra. Pili Colom
3ra. Lídia Gràcia	4.ta Maria José de Ignacio-Simó
Benjamins homes:	5.na Angels Soler
1.er Josep M. Vilamitjana	Seniors dames:
2.on Toni Garriga	1.ra Maria Antònia Fontdevila
3.er Xavier Surroca	2.na Maite Argemí
	4.ta Paulina Ballbè
	5.na Montse de Ignacio-Simó

Juniors homes:

1.er	Xavier Sàez
2.on	Pere Amat
3.er	Joan Galí
4.at	Toni Pitarch
5.è	Juan de Ignacio-Simó
6.è	Marc Escudé
7.è	Miquel Galan
8.è	CarlesSellarès
9.è	Ignacio Isaac
10.è	Jordi Ribas
11.è	Ton Capella
12.è	Marc Mola
13.è	Josep Soriguera
14.è	Oriol Galí
15.è	Josep Argemí

16.è	Albert Colet
17.è	Jaume Teixidor
18.è	Albert Folch
19.è	Francesc Ribas

Seniors homes:

1.er	Albert Jorba
2.on	Toni Feiner
3.er	Andreu Riera
4.at	Axel Oliveras
5.è	Joaquín Albalate
6.è	Carles Bertran

Veterans homes:

1.er	Alexandre Masip
2.on	Manuel Ascón

21-3-81 Campionat de Catalunya a La Tuca. Slalom Gegant seniors i juniors:

28.è	Albert Jorba	37.è	Joan Galí
31.è	Pere Amat		

Retirats: X. Sàez i T. Pitarch
Desqualificats: A. Oliveras i M. Argemí

22-3-81 Campionat del Vallès a Porté. Totes categories:

1.er	Josep M. Vilamitjana	1.er	Miquel Pitarch
2.on	Ramon Carbonell	2.on	Jordi Serra
5.è	Xavier Surroca	1.ra	Sara Fontdevila

Retirats: A. Galan i T. Garriga
Desqualificat: M. Duran

25-4-81 Prova «10 millors de Catalunya» a Vaqueira. Slalom Especial seniors i juniors:

17.è	Pere Amat	35.è	Toni Pitarch
22.è	Albert Jorba	36.è	Axel Oliveras
24.è	Xavier Sàez	38.è	Andreu Riera
34.è	Joan Galí		

Retirats: R. Carbonell i M. Argemí

26-4-81 Prova «10 millors catalans» a Vaqueira. Slalom gegant senior i junior:

27.è	Xavier Sàez	47.è	Andreu Riera
28.è	Pere Amat	49.è	Joan Galí
29.na	Maite Argemí	50.è	Axel Oliveras

Retirats: A. Jorba i T. Pitarch

Ens plau remarcar que la classificació combinada de les dues proves del Trofeu «10 millors de Catalunya», el nostre corredor Pere Amat ha conquerit un magnífic 9.è lloc que li dona opció a un important premi instituït per la Federació Catalana d'Esquí. El corredor Albert Jorba s'ha classificat també en 11.a posició en la mateixa combinada.

Per altra part, el nostre corredor Xavier Sàez, s'ha classificat en un magnífic 10.è lloc en el Trofeu F.S.E. que premia la regularitat dels corredors i llur bona classificació al llarg de tota la temporada.

L'infantil Ramon Carbonell, en un moment d'entrenament d'«eslalom» especial a Porté.

Maite Argemí a la cursa d'herba.

ACTES SOCIALS

L'u de desembre, a la Sala d'Actes del Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de Terrassa, vàrem presentar la Gala de la Benvinguda a la Neu amb la projecció de dues bones pel·lícules d'esquí, lliurament de premis i beques de la temporada anterior i desfilada de models i articles per l'esquí. Vàrem omplir la sala.

Cada dimarts en el nostre estatge social, s'han anat alternant les projeccions de cinema esportiu amb xerrades i col·loquis.

Coincidint amb els actes inaugurals de la nova seu social, tindrà lloc el proper diumenge dia 10 de maig la festa de cloenda de cursets, i el 22 del mateix mes el sopar dels esquiadors marcarà l'última fita de les programades per aquesta Secció d'Esquí.

UNIO DE CLUBS D'ESQUÍ

Hem continuat la mancomunitat de clubs d'esquí amb altres 5 clubs, (Centre Excursionista de Catalunya, Foment Martinenc, Bisaura Esquí Club i Club d'Esquí Ripoll) amb la finalitat d'unir esforços econòmics i personals per dotar als nostres equips de competició dels entrenadors més prestigiosos i competents.

NOVA LLAR SOCIAL

Quan aquest Arxiu s'està imprimint, estem treballant il·lusionadament en el nou estatge social de la secció, dintre de la nova casa que estrenarem molt aviat. A tots els nostres associats els hi oferim des d'ara, el que serà el nostre raconet íntim i secretaria de treball a la vegada. Us hi esperem!

GRUP D'ESQUÍ DE FONTS

Per Salvador PRAT

LECTURA DEL GRUP D'ESQUÍ DE FONTS A L'ASSEMBLEA

Podem dir que, amb tota activitat humana hi ha un esperit, ha d'haver-hi una ètica que la mogui.

Som un grup, amb una activitat, des de que la practiquem formalment, inèdita en el Centre, per competitiva.

Som esquiadors de fons, amb totes les conseqüències. És a dir, especialistes amb tota la tècnica que cal. Alhora, corredors participants a proves, peons d'un joc —la competició—, amb unes normes establertes, que procurem respectar.

En aquest país nostre, l'esquí de fons té començada la casa per la teulada. Parlo de forma genèrica, però és que nosaltres no ens n'escapem. Perquè hi ha hagut esquiadors de fons de competició, quan, en canvi, no existia gairebé fins fa poc, ni escassos practicants d'esquí de passejada.

Intentem, i ho aconseguirem, capgirar-ho tot. Aquesta modalitat d'esquí, està fent el tomb desitjat per nosaltres. Mentre l'esquí de fons de competició a Catalunya, en quant a nombre, segueix un crescendo mesurat, molta gent obre els ulls a l'esquí de passejada. És un esquí amb futur. Confiem que dintre de pocs anys l'esquí de passejada sigui de domini popular per tota Catalunya, i naturalment, entre la gent del Centre.

Afortunadament, «l'animal competitiu estricte», entre nosaltres no existeix. Cada ú és lliure i responsable, no tan sols d'ell mateix, sinó com a part del Centre. Participem a les proves de forma voluntària, i ens hi afanyem segons volem o podem, sense que el cuc petit de la competició que cada u porta a dins, el pessigollegi per fer-li fer ganyotes de vanitat si la classificació és bona, ni el mossegui per amargar-lo si s'ha quedat a la cua.

Som una colla de companys, que compartim les alegries i els contratemps, com a bons amics. Estimem la naturalesa, l'admirem, la respectem i la gaudim. Moltes vegades, una simple passejada refent el circuit que abans hem esquiat sense contemplacions, és el premi que més estimem d'aquell dia a la neu.

secció de ciències naturals

ASSEMBLEA ANUAL REGLAMENTÀRIA

El dia 15 de gener es celebrà l'Assemblea anual reglamentària de la S.C.N. amb el previst Ordre del dia i sota la presidència d'Anna M.ª Puig.

En primer lloc es llegí l'Acta de la darrera Assemblea que s'aprovà per unanimitat. Fou el tresorer qui a continuació ens féu un balanç general de les entrades i despeses fetes durant el curs de 1980, quedant un superàvit de 4.278 pessetes.

L'informe de la presidència, fet per Anna M.ª Puig i Zuza, actual vice-president amb funcions de president, per motiu del servei militar d'en Jaume Fustagueras que és el titular, va ésser breu, tot destacant les sortides realitzades a distints punts de Catalunya i que van ser força concorregudes, totes elles encaminades des d'un punt de vista geològic, botànic o zoològic. També destacà l'increment de la biblioteca. Però en general, Anna M.ª Puig, va resumir el curs de 1980 com un any bastant passiu, tot esperant que el proper rigui més extens en activitat, sobretot les encaminades a la joventut del Centre.

A l'apartat sobre la renovació de la Junta Directiva, al no haver-se presentat cap candidatura, Anna M.ª Puig i Zuza demanà que l'actual Junta continués en el seu càrrec, cosa que s'acceptà sense cap tipus d'inconvenient per part dels assistents.

Pel programa previst pel curs de 1981, es traçaren unes línies generals d'actuació, sobretot l'esmentada abans que es referia a la tasca vers el jovent del Centre. En quant a activitats concretes cal destacar les següents: Sortides collectives a Los Monegros, Costa Brava (Estartit-Illes Medes), Montsec d'Ares i Montsec d'Aragó (Pas de Mont-rebei), Cap de Creus, ..., Conferències. Col·laboració amb la Secció Infantil i Curs d'Excursionisme. Aengeçament del nou estatge.

I per acabar, en l'apartat de precis i preguntes, el tema es centrà en el nou local del C.E.T. i en concret, en les característiques de l'estatge de la S.C.N.

secció d'investigacions subterrànies

ASSEMBLEA ANUAL REGLAMENTÀRIA

El dia 12 de febrer de 1981 es va celebrar al saló d'actes del Centre, l'Assemblea Anual Reglamentària de la Secció d'Investigacions Subterrànies, sota la presidència de Jordi Centelles i Jover. Començant l'Ordre del dia, la secretària Concepció Rosaura, llegí l'acta de l'Assemblea anterior, la qual fou aprovada per unanimitat. Seguidament, Jordi Centelles informà de l'activitat portada a terme pels membres de la secció durant el curs 1980. Seguint l'ordre del dia, el tresorer Salvador Vives informà del moviment de tresoreria efectuat durant l'any anterior, donant compte també del pressupost pel curs vinent.

En l'apartat de renovació de la Junta, al no haver-hi cap nova proposta, en Jordi Centelles proposà seguir portant la presidència de la secció acompanyat de la següent junta:

President:	Jordi Centelles i Jover
Vice-president:	Eduard Badiella i Noguera
Secretari:	Concepció Rosaura i Raich
Tresorer:	Salvador Vives i Jorba
Material i Topografia:	Jesús Beltrán Taules
Bibliotecari:	Carme Cantón i Ibàñez
Biologia:	Manel Vives i Noguera
Vocals:	Ferran Aguirre i Sánchez
	Jaume Badiella i Aguilera
	Pere Pons i Vilanova

la qual és aprovada per unanimitat.

Tot seguit, el president comunicà el programa previst per l'any següent, destacant: el traspàs al nou local, el Curs d'Iniciació, campanyes de Setmana Santa i d'estiu i campanya de neteja de les cavitats de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac.

En l'apartat de precs, preguntes i suggeriments, el president i altres membres informen sobre les condicions del nou local, demanant als assistents una col·laboració tant econòmica com de treball, per tal de poder portar endavant les tasques d'acondicionament del mateix.

SETMANA SANTA 1981

Com ja és costum de cada any per Setmana Santa, s'organitzen una sèrie de sortides a distints llocs amb l'interès de realitzar activitats que no es poden fer en un cap de setmana. Aquest any, s'ha tornat a la província d'Almeria, concretament a la zona de guixos de Sorbas on ja anteriorment la S.I.S. hi havia organitzat diverses campanyes. Enguany s'han realitzat diverses exploracions i prospeccions amb el resultat de sis noves cavitats, les quals han sigut anomenades amb els noms de M-1, M-2, M-3, M-4, M-5 (o Cueva del Paso) i M-6 (o Cueva del Barro). Els tres darrers dies les activitats es realitzaren conjuntament amb el Grupo Espeleológico Provincial de Almería i el Grup Standard, de Madrid, campanya feta amb la denominació «Operación Ciervo 81». S'exploraren i es topografiaren les cavitats: Sima del Ciervo, K-3, Sima de las Bellotas i el complexe G.E.P.

Un altre grup, format per 8 membres, realitzà una sortida de caràcter bioespeleològic. La zona de treball fou Gualchos, prop de Motril, a la província de Granada. S'explorà i es recollí fauna molt interessant de la Cueva de las Campanas. Abans d'anar a aquesta zona es visità la de Los Chorros de Río Mundo, a Albacete. També es tingueren contactes amb el Grup de Espeleólogos Granadinos que estava realitzant un campament al Cortijo de la Mollneta, prop del poblet d'Otívar (Granada).

LA COVA DEL SERRAT DEL VENT

Degut al contacte obtingut amb els companys del Grup d'Investigacions Espeleològiques de Granollers i després de veure l'excel·lent muntatge audiovisual sobre la Cova del Serrat del Vent, tinguérem l'oportunitat de poder explorar aquesta cavitat el passat mes de gener, els dos grups, junt amb dos companys de Sabadell. La cova del Serrat del Vent, situada prop de Tavertet (Osona), excava en gres, s'ha convertit en la segona de màxim recorregut de Catalunya, superant el 3.000 metres de recorregut, amb un desnivell de més de 150 m. És també una de les més importants al món en aquest tipus de material.

Els companys de Granollers sabien d'aquesta cavitat per mitjà de gent del poble de Tavertet, que en la necessitat de trobar aigua engrandiren un foradet per on hi sortia molt vent i localitzaren un curs d'aigua subterrània. Aquests «intrèpids» habitants del poble de Tavertet, en un lloc on la cavitat hi cau una bonica cascada i formant al terra un petit llac, per mitjà de tubs, recollien l'aigua potable que encara actualment serveix per l'ús domèstic de tot el poble. D'això fa bastants anys, però de les exploracions dels companys de Granollers no en fa tants, ja que començaren a treballar-hi farà cosa de tres. Ells superaren la cascada per mitjà d'una pèrtiga (en aquest punt és on els habitants de Tavertet havien arribat), i amb gran sorpresa s'els hi obriren al davant seu metres i me-

tres de galeria, sempre seguint el curs de l'aigua. L'any passat, després de desobstruir un petit pas van avançar més metres fins arribar a dues galeries i amb la gran sorpresa de sortir a l'exterior. Avui dia, els espeleòlegs de Granollers segueixen explorant nous punts de la Cova del Serrat del Vent, encara que la possible descoberta de galeries es fa molt difícil. L'entrada de la cova és tancada fermament per una porta, i la visita a la cavitat no és fàcil. Nosaltres, que hem tingut la sort de poder-la visitar gràcies als companys de Granollers i de l'amistat amb Jordi Icart concretament, comprenem perfectament aquestes mesures preses per tal que la cavitat no pugui ser visitada amb facilitat. Contínuament es passa per l'aigua i cal anar en compte de no embrutar res. Per desgràcia, si la cavitat fos d'accés lliure, hi hauria qui no tindria miraments d'embrutar l'aigua o de tirar deixalles i carbur pel terra, sense comprendre que l'aigua és recollida per l'ús del poble.

L'exploració a la Cova del Serrat del Vent, efectuada el dia 18 de gener d'enguany, va ésser realitzada sense cap dificultat, tot hi tenint en compte la gran quantitat d'aigua que circulava pel riu que en diversos punts ens arribava més amunt de la cintura, abundància d'aigua motivada per la forta nevada de dies abans i el principi de desglaç de la zona.

En resum, hem de dir que d'aquesta cavitat en guardem un excellent record i agraïm la col·laboració del G.I.E.G. per poder-la visitar.

LA DELEGACIÓ DE LA S.I.S. A OLESA DE MONTSERRAT

A finals de l'any 1969, es creava a Olesa de Montserrat una delegació de la S.I.S. del nostre centre. Des del mes de març d'enguany, aquesta delegació ha deixat de ser-ho a l'integrar-se dins una nova entitat de la veïna població. Creiem que és el moment de fer història i de conèixer la trajectòria que des d'un principi tingué la S.I.S. d'Olesa.

La secció d'espeleologia de la Unió Excursionista de Catalunya d'Olesa de Montserrat, era cap a finals dels anys seixanta, la més jove i la més entusiasta d'aquella entitat, però la línia massa conservadora i exageradament tradicionalista de la U.E.C., junt amb les poques facilitats que d'ella rebien —sobretot en l'aspecte econòmic i de material—, feren de mica en mica impossible una harmonia i un enteniment. Contínuament, les seves aspiracions es veien frenades. Per acabar-ho d'adobar, se'ls hi exigia col·laborar en tasques de l'entitat que a ells no els hi interessava. El punt fins on es va arribar era inaguantable, i entre la junta de la U.E.C. olesana i els membres de la secció d'espeleologia (S.I.R.E.), només hi quedava que l'enfrontament continu i les tensions corresponents. El toc final va ésser quan un dia, els membres de la S.I.R.E. van trobar-se la seva secció i el seu material tot segellat pel jutge. Immediatament, tota la secció, presentaren la dimissió. Però el pitjor va ésser que durant cert temps, per Olesa va córrer el rumor que se'ls havia expulsat de la U.E.C. per mala conducta i falta de civisme, cosa que posteriorment desmentí el mateix president de la U.E.C. d'Olesa.

Ja al carrer, sense on anar a parar i poguer-se trobar per a la realització de les seves activitats, amb el corresponent problema de l'assegurança d'accidents, van tenir la gran

sort de rebre una total ajuda i col·laboració de mossèn Jaume Serrano, qui els oferí inclús un local de la parròquia. Eren en aquelles dates una vintena de membres. No acabaren aquí els seus maldecaps, doncs un company del grup, en Pau Rodríguez i Petit, morí d'un lamentable accident al mateix poble d'Olesa. Perderen un valuós company de treball.

Al poc temps, ja a mitjans de l'any 1969, després de varis contactes amb membres de la S.I.S. del C.E. de Terrassa (entre els que cal destacar en Joan Batlle i Martí), es decidí que s'integrarien a la nostra entitat, formant una delegació de la S.I.S. a Olesa de Montserrat. Aquesta integració quedà definitivament aprovada per la junta del C.E.T. el mes de setembre de 1969.

Malgrat que la tasca realitzada per la S.I.S. d'Olesa era pròpia d'ells, es mantenien perfectament bé els contactes amb els de Terrassa, i no solament en l'aspecte burocràtic, sinó amb la mútua col·laboració a l'hora de fer certs treballs i activitats (conferències, sessions de diapositives, exploracions, cursets, ...). Poc a poc, els companys d'Olesa van encarrillar-se en l'aspecte arqueològic, i en aquest camp han realitzat treballs molt interessants.

La S.I.S. d'Olesa de Montserrat, sent fins i tot un grup d'espeleologia, ha fet una tasca molt més extensa que no pas dedicar-se única i exclusivament a l'estudi de les cavitats subterrànies. Ha fet una labor molt interessant envers l'estudi de la història del poble d'Olesa.

Durant els dotze anys d'activitat dins el nostre Centre, podem destacar les següents coses:

- Cursos d'Iniciació a l'Espeleologia.
- Dotze exposicions —durant la Festa Major d'Olesa— sobre temes espeleològics i d'història d'aquella població.
- Campanyes espeleològiques a Castelló (zona de Vilafraca del Cid).
- Treballs arqueològics a la Serra d'en Ros (Viladecavalls), Sant Pere Sacama, Castell de Vilalba, ...
- Edició d'un llibret titulat: «Història dels castells d'Esparreguera i de les Espases».
- Edició d'un llibret titulat: «Recull de poemes d'abans de la guerra».
- Col·laboració de treballs arqueològics amb membres del Museu d'Història de Sabadell.
- Molts articles d'Espeleologia, arqueologia, anècdotes i història d'Olesa, aparescuts a la revista «Olesa».
- Treballs publicats a l'Arxiu del C.E.T. i revista S.I.S.

I moltes altres coses que allargarien aquesta llista.

Tal com dèiem al principi, s'ha format a Olesa de Montserrat una nova entitat: Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà. En ell s'hi han integrat els nostres companys (abans S.I.S. d'Olesa) i han format part fonamental de la seva creació. Era una cosa lògica que des de feia temps els hi veníem dient, ja que al dedicar-se cada cop més a l'aspecte arqueològic, s'apartaven de la finalitat que un dia va fer que s'ajuntessin amb nosaltres: l'Es-

peleologia. De fet, seguirà mantenint-se l'amistat i col·laboració de sempre, cosa que ha quedat ben clara en les nostres darreres converses. Molt aviat pensen fer els nostres companys d'Olesa una exposició a la nostra entitat de tot el realitzat fins la data sota el nom de S.I.S.

Seria injust no nomenar a la persona que més ha lluitat per la bona marxa de la S.I.S. d'Olesa. El pilar fonamental de les seves activitats i un dels membres fundadors: en Jaume Morera i Guixà. Ell, a més, ha sigut qui ha marcat un estil peculiar i propi de la S.I.S. a l'hora de fer els dibuixos topogràfics. Tots en som seguidors del seu estil. Des d'aquestes ratlles rebí el nostre més entranyable agraïment.

El dia 18 de març, en Benet Font, actual president del Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà, en Jaume Morera i en Manuel Pedrero —primer president de la S.I.S. d'Olesa—, es presentaren a la junta del Centre Excursionista de Terrassa per dos motius: l'acomiadament de la delegació de la S.I.S. a Olesa de Montserrat i la presentació de la seva nova entitat.

Queden ara a la nostra memòria les activitats fetes en conjunt, les trobades, les exploracions d'aquests anys, i sobretot, el companyerisme. Els noms de Vinyals, «Bienve», Barredo, Ruzafa, Montoliu, Margarit, Fuillerat, Bacarisses, Amadeu, Piñol, Boada, Estruch, Cano, Juncosa, Pedrero, Calsina, Vallis, Morera,... i tants altres, quedaran sempre entre nosaltres i la nostra història.

Desitgem que la seva tasca sigui d'ara endavant en aquesta nova etapa, tan fructífera com ho ha sigut fins ara dins el marc de la nostra secció. Ànims!

Salvador VIVES I JORBA

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Ctra. Martorell, 58

Telèfon 788 39 44

CAMISERIA I CONFECCIONS

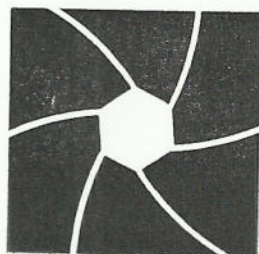
ORLEY

de VÍDUA PRAT

Sant, Pere, 29

TERRASSA

Telèfon 788 55 51

FOTOGRAFIA
INDUSTRIAL
Y PUBLICITARIA

**VIRGILI
VERA**

VALLPARADIS, 113/115
TELF. 784 08 62
ESTUDIO 788 95 39
TERRASSA

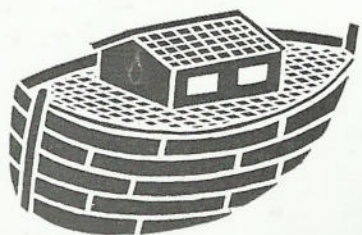

FOTOS

francino

Carre Major, 9
Telèfon 780 23 11
TERRASSA

L'Arca

Les Parres, 20

- Telèfon 788 42 61

TERRASSA

VENDA DE PEIXOS TROPICALS
OCELLS EXÒTICS
CANARIS
AQUARIUMS, GÀBIES I AUXILIARS
INSTALLACIÓ DE TOT TIPUS
I CLASSE D'AQUARIUMS I GÀBIALS

esports
ALPINS

INTER®
SPORT

TERRASSA
Telèfon 784 09 22
Rutlla, 31

SABADELL
Rambla, 116
Telèfon 725 47 67

Ctra. N. 150 - Km. 14,700
SPORT CENTER